

SLOVENSKI

veščnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 1. julij 1960

Štev. 27 (946)

Hruščev v Avstriji

Od včeraj biva v Avstriji kot gost zvezne vlade sovjetski ministrski predsednik Nikita S. Hruščev. Odzval se je vabilu, ki sta mu ga bila ob obisku v Sovjetski zvezi leta 1958 izročila kancler Raab in vicekancler Pittermann.

Zanimanje za visoki obisk iz Sovjetske zveze, ki vlada med širokimi plastmi avstrijskega ljudstva, je brez dvoma nekaj posebnega. Prav to spontano zanimanje pa poudarja iskrenost izjav mnogih uradnih predstavnikov širom države, s katerimi so le-ti tekom zadnjih dni in tednov pozdravili napovedani prihod predsednika sovjetske vlade v Avstrijo. Daje pa toplino in pristranost tudi oficijelnim besedam, ki so bile izgovorjene včeraj ob sprejemu in bodo še povedane med bivanjem sovjetskih gostov v naši državi.

Vendar bi bilo zgrešeno, če bi hoteli to izredno zanimanje pripisovati zgolj dejstvu, da gre pri Hruščevu za osebnost, ki igra na svetovni politični pozornici posebno in gotovo ne postransko vlogo. Avstrijo vežejo na Sovjetsko zvezo in zlasti na sedanega predsednika sovjetske vlade Hruščeva tudi še drugi, lahko bi rekli „osebni“ momenti: Sovjetska zveza se je s svojo Rdečo armado prva izmed štirih vesil neposredno na avstrijskem ozemlju bojevala proti velikonemškemu napadalcu in sovjetsko ljudstvo je doprineslo največjo krvno žrtev za osvoboditev Avstrije izpod nacističnega nasilja; Nikita Hruščev pa je odločilno vplival, da je Avstrija leta 1955 s podpisom državne pogodbe deset let po vojni končno dosegla popolno svobodo ter neodvisnost in pod vodstvom istega Hruščeva je sovjetska vlada leta 1958 pristala na bistvene olajšave pri izpolnjevanju obveznosti, ki jih je Avstrija s podpisom državne pogodbe prevzela na gospodarskem področju.

Ko avstrijsko ljudstvo v teh dneh pozdravlja goste iz Sovjetske zveze, potem to ni le izraz radovednosti ali gesta vpljudnosti marveč gre pri tem tudi za določeno vrsto hvalečnosti, in to kljub raznim morda slabim, vendar po vojnih posledicah pogojenim izkušnjam iz let zasedbe.

Premier Hruščev bo med obiskom v Avstriji s svojim številnim spremstvom obiskal tudi posamezne zvezne dežele, med drugimi tudi Koroško. Iz uradnega sporeda je razvidno, da bo v sredo popoldne prispel v Celovec, kjer mu bo deželni glavar priredil sprejem in kosilo, potem pa se bo preko Velikovca vozil v Frantschach ter po ogledu tamkajšnje papirnice nadaljeval pot na Štajersko.

Ne vemo, ali je bil obisk na Koroškem sprejet na sovjetsko ali na avstrijsko željo, vsekakor pa je v tej zvezi — sicer v nasprotju z uradno določenim načrtom vožnje — slisati, da se bo Hruščev ustavil v Velikovecu in da bo ob razstreljenem in še vedno neobnovljenem partizanskem spomeniku položil venec na grob 84 protifašističnih borcev v št. Rupertu. To bi bilo vsekakor razumljivo, saj je tam poleg pripadnikov raznih drugih narodnosti pokopanih tudi večje število Rusov, ki so se v vrstah naših partizanov na koroških tleh bojevali proti fašizmu.

Kot ostali avstrijski državljani tudi mi pozdravljamo visokega gosta. Upamo pa, da ne prihaja nepoučen o našem vprašanju, to še toliko bolj, ker je ravno sovjetski zastopnik pri pogajanjih za avstrijsko državno pogodbo igral posebno vlogo v manjšinskem vprašanju. Poleg tega pa smo koroški Slovenci po sklenitvi državne pogodbe kakor vsem sopodpisnicam tudi Sovjetski zvezi preko njene uradnega predstavništva v Avstriji obširno tolmačili — v ruskem jeziku — naše stališče do ureditve manjšinskega problema.

Torej smo lahko prepričani, da je Hruščev spoznan z našim vprašanjem in mu je zato tudi znano, da živita na Koroškem dva naroda, čeprav tega zgodovinskega dejstva iz uradnih krajevskih napisov ne bo mogel ugotoviti, ker Avstrija še vedno ni izpolnila tozadevne obveznosti iz mednarodne pogodbe, kakor je ostal tudi v ostalem vse do danes neuresničen člen 7 avstrijske državne pogodbe, katere partner je tudi Sovjetska zveza.

Po Parizu zdaj še razhod v Ženevi

Nedavna prekinitve vrhunske konference v Parizu še prej, preden se je prav začela, še vedno zaposluje politične kroge in široko javnost širom sveta, pa je prišlo že do ponovnega razhoda na šestanku zastopnikov Vzhoda in Zahoda. Na ponedeljski seji paritetnega odbora OZN za razorožitev v Ženevi, kjer je od marca letos sodelovalo po pet zastopnikov iz vzhodnih in zahodnih dežel, je sovjetski delegat Valerijan Zorin izjavil, da se sovjetska delegacija ne more še naprej udeleževati pogajanj, ki so privedla do nenormalnega in nesprejemljivega položaja, ker zahodne delegacije stalno načenjajo probleme postranske važnosti. Izrazil je prepričanje, da bo razprava o razorožitvi ugodneje potekala neposredno v OZN, kjer v obravnavanju vprašanj lahko sodeluje več držav.

Ko so tudi zastopniki ostalih vzhodnih držav podali podobne izjave, so vzhodne delegacije zapustile konferenčno dvorano in je bila s tem praktično tudi zaključena

oziroma prekinjena razorožitvena konferenca v Ženevi. Zastopniki zahodnih držav so sicer izjavili, da bodo ostali v Ženevi, upajoč, da se bodo vzhodne delegacije spešvile, vendar so se morali prepričati, da je ženevske konference zaenkrat konec.

Zdaj na Zahodu sicer skušajo zvaliti vso krivdo za prekinitve razorožitvenih razgovorov na Vzhod ali bolje povedano na Sovjetsko zvezo (kakor so podobno storili že ob neuspehu pariškega sestanka), toda ne morejo se oprati madeža določene skrivde. Sovjetska delegacija in tudi zastopniki ostalih vzhodnih dežel v razorožitvenem odboru so zahodnim delegacijam namreč že večkrat očitali, da zavlačujejo pogajanja in sploh ne kažejo iskrene želje za ureditev razorožitvenega vprašanja. Tega pa se na Zahodu prav dobro zavedajo in jih je sedanja odločnost vzhodnega bloka toliko bolj neugodno presenetila, ker je trenutna prekinitve ženevske konference — zlasti zaradi dosedanje zavlačevalne takti-

ke Zahoda — zelo neugodna posebno za ugled Zahoda.

To presenečenje na Zahodu gotovo ne bi bilo potrebno, vsaj ne neugodno, če bi zahodni uradni krogi bolj upoštevali mnenje javnosti, ki je že prej precej resno jemala sovjetska opozorila, da bodo vzhodne delegacije prisiljene zapustiti konferenco, če bo Zahod še naprej zavlačeval z odgovorom na sovjetski razorožitveni načrt, s katerim se je Sovjetska zveza v številnih vprašanih približala zahodnemu stališču in tako napravila bistven korak k sporazumu. Sedanje očitane krivde za neuspeh Vzhodu pač ne more skriti dejstva, da je v teku nekaj tednov prišlo do predčasne neuspešne prekinitve dveh pomembnih vzhodno-zahodnih konferenc, pri kateri krivda Zahoda v resnici ni ravno majhna. Popolnoma zgrešeno pa bi bilo, če bi vso krivdo iskali izključno na Zahodu, kajti tako kot pred nedavnim v Parizu se Vzhod tudi zdaj pri Ženevi ne more popolnoma otresti soodgovornosti, ki pa je morda več ali manj optičnega značaja, medtem ko je delež krivde Zahoda povsem očiten, kljub zakasnelim nasprotnim zagotavljanjem zahodnih delegacij na torkovi seji, ko so zaman čakale na prihod zastopnikov vzhodnih dežel.

Po razhodu v Ženevi je predsednik sovjetske vlade Hruščev naslovil na Eisenhowerja, De Gaulle, Macmillana in predsednika italijanske ter kanadske vlade (torej na vladne šefe držav, ki so zastopale Zahod na ženevski konferenci) pisma, v katerih je obdolžil zahodne države, da so zakrivil neuspeh razorožitvenih razgovorov v Ženevi. Glede zahodnih razorožitvenih predlogov je v pismu rečeno, da predstavljajo zgolj načrte za legalizirano vojaško vohunjenje, zaradi česar Sovjetska zveza ne more več sodelovati na konferenci desetih sil, marveč bo vprašanje razorožitve predložila Glavni skupščini Organizacije združenih narodov.

Jugoslovanski veleposlanik zapušča Dunaj

Sedanji veleposlanik FLR Jugoslavije v Avstriji Jože Zemljak bo prihodnji mesec zapustil Dunaj in se podal na novo službeno mesto.

V tej zvezi se je zadnji ponedeljek v spremstvu generalnega konzula Borisa Trampuža zglasil na poslovilnem obisku pri deželnem glavarju Wedenigu. Iz tozadevnega poročila deželne tiskovne službe je razvidno, da je veleposlanik Zemljak v razgovoru z deželnim glavarjem izrazil svoje zadovoljstvo nad dobrim razvojem avstrijsko-jugoslovanskih odnosov zlasti na kulturnem in gospodarskem področju. Deželni glavar Wedenig pa je poudaril, da je Koroška kot mejna dežela posebno zainteresirana na vzpostavitvi dobrih odnosov do Jugoslavije kakor tudi do vseh drugih svojih sosed.

Pogajanja med Francijo in Alžirci

Francoski predsednik De Gaulle je pred nedavnim v posebnem govoru izrazil željo po neposrednih pogajanjih med Francijo in predstavniki osvobodilnega gibanja Alžira, da bi končno našli možnosti za ustavitev vojne. Na podlagi tega govora sta dva zastopnika Alžircev več dni razgovarjala s predstavnikoma francoske vlade, včeraj pa sta se spešvile v Tunis.

Iz uradnega poročila o teh razgovorih pa ni razvidno, ali so potekali uspešno in če je uspelo ustvariti možnosti za pogajanja o ustavitvi sovraštva.

Južno Tirolsko torej le pred Združene narode

V dunajskih političnih krogih kakor tudi pri zvezni vladi poudarjajo, da je zadnja izmenjava pism med kanclerjem Raabom in predsednikom italijanske vlade Tambronijem jasno pokazala, da južnotirolskega vprašanja ni več mogoče reševati potom pogajanj med Italijo in Avstrijo, marveč je treba problem predložiti mednarodnemu forumu. Tambroniju očitajo, da je trdovratno odklonil razgovore o posebni avtonomiji za Južno Tirolsko.

Takorekoč odločilna beseda v zadevi Južne Tirolske je padla na torkovi seji ministrskega sveta, ko je dobil zunanji minister dr. Kreisky pooblastilo, da podvzame pri Združenih narodih potrebne korake za sprejem južnotirolskega vprašanja na dnevni red prihodnjega zasedanja Glavne skupščine Organizacije združenih narodov. S tem je bil tudi dosežen konec dosedanjega uganjanja okoli nadaljnjih korakov Avstrije v vprašanju Južne Tirolske.

Kljub temu pa se vsiljuje vris, da se avstrijska vlada kljub tej odločitvi (ali prav zaradi nje!) ne počuti preveč dobro. Utemeljevanje tozadevnega sklepa namreč ni ravno najbolj prepričljivo, marveč precej slabi „rešitvi v zadregi“. Trditev, da je tako odločitev narekovalo dejstvo, da pri južnotirolskem vprašanju ne gre zgolj za pravni marveč predvsem za politični problem, je več ali manj formalističnega značaja. Temu primerni so tudi prvi odmevi v svetovni javnosti. Tako na primer v Washingtonu povsem nedvoumno poudarjajo, da ameriško zunanje ministrstvo ne bi pozdravilo južnotirolske obravnave pred OZN. Pravijo, da ne gre za vprašanje meja, marveč za interpretacijo pogodbe o pravicah manjšine, za kar pa je predvideno mednarodno sodišče v Haagu. Poleg tega pa sta tako Avstrija kakor tudi Italija podpisali konvencijo Evropskega sveta, ki za reševanje sporov v manjšinskih vprašanih izrecno deloča mednarodno sodišče.

Posebno ostro reakcijo je odločitev Avstrije sprožila v Italiji, kjer del tiska govori o „nacističnih ukrepih“ in poudarja, da je prebivalstvo Južne Tirolske treba zaščititi pred „manevri nacistov“. Avstriji tudi očitajo, da bo s predložitvijo južnotirolskega vprašanja Združenim narodom škodovala zahodni obrambi, ker bo Vzhod to priložnost izkoristil za razblijenje zahodne enotnosti.

Spet razgovori o manjšinah v Jugoslaviji in Italiji

V Beogradu se je v ponedeljek pričelo šesto zasedanje mešanega jugoslovansko-italijanskega odbora za izvajanje Posebnega statuta londonskega sporazuma. Odbor se izmenoma sestaja v Rimu in Beogradu ter razpravlja o vprašanih, ki se nanašajo na narodne skupine na obeh področjih bivšega Tržaškega ozemlja. Na dnevnem redu sedanjega zasedanja so vprašanja šolstva, rabe jezika narodnih skupin, javnih napisov in pravične zaposlitve pripadnikov narodnih skupin v javnih službah; poleg tega bo odbor tokrat razpravljalo o predpisih statuta, ki se še ne izvajajo in o nekaterih pritožbah.

Na prvi seji odbora sta obe delegaciji poročali o dosedanjih ukrepih za ureditve posebnega statuta. Iz poročila jugoslovanske delegacije je razvidno, da so se ukrepi, ki so bili storjeni za nadaljnje izboljšanje položaja italijanske manjšine, nanašali na vse področje, kjer živi italijanska manjšina in ne samo na področje bivšega cone B Tržaškega ozemlja. Nasprotno pa italijansko poročilo ne navaja nobenih bistvenih prizadevanj za izboljšanje položaja Slovencev v Italiji, čeprav je

vodja italijanske delegacije poudaril, da je dolžnost obeh delegacij, da iskreno proučita razna vprašanja, z željo, da se poiščejo najbolj prikladne rešitve, da se še bolj izboljšajo odnosi med obema državama. Od besed pa do dejanj je pač dolga pot!

To poudarja tudi glasilo Slovencev v Italiji „Primorski dnevnik“, ki v zvezi z zasedanjem mešanega odbora opozarja na dvojno mero Italije v manjšinskem vprašanju. List objavlja celotno besedilo odloka o rabi nemškega jezika na sodiščih, katastrskih uradih, matičnih uradih, v notarskih spisih ter pri preiskovalni in davčni komisiji na Južnem Tirolskem in poudarja, da je ta odlok samo eden izmed dokazov, kako različno ravna italijanska vlada s svojimi manjšinami. Za tisto, kar je za Nemce na Južnem Tirolskem že uzakonjeno, se morajo Slovenci še vedno bojevati. Ob koncu pa list primerja določila o rabi jezika manjšine na Južnem Tirolskem z zakonom o sodnem jeziku pri nas na Koroškem in pravi, da je ureditev na Južnem Tirolskem mnogo bolj liberalna in širokogrudna kot na Koroškem.

Odkrivajmo poti

ki lahko pripomorejo k sožitju med narodi

V naslednjem objavljamo izvajanja generalnega konzula FLRJ v Celovcu Borisa Trampuža na sprejmu ob izidu slovenskega prevoda romana „Honigraub“ korolkega pisatelja Josefa Friedricha Perkoniga.

„Dovolite mi, da spregovorim nekaj besed, s katerimi želim pozdraviti izid slovenskega prevoda romana „Honigraub“, delo avstrijskega koroškega pisatelja Josefa Friedricha Perkoniga, ki bo pri slovenskem bralcu odsej znan z imenom „Ugrabljena strd“.

Razmišljanje ob dogodku nas ne more zapeljati na ozki tir bojzani, ki zavrača srečanje, zблиžanje med narodi in državami, pa četudi so različne po svoji samonikli družbeni zasnovi in obvladanju lastne duhovne in materialne kulture.

Nihče ni bolj odločno, jasno in trdno odklonil omenjeno bojazen kot pisatelj J. F. Perkonig sam. V spremni besedi knjižne zbirke iz jugovzhoda, ki jo je zasnoval in urejal, je pojasnil tudi naslednje pojmovanje, ki mu je bilo vodilo ob srečanju z drugorodno vsebino:

„Bilo bi zmotno misliti, da je s tem storjena nekemu narodu usluga ali milost, če drug narod prevede posamezne delce njegovega pesništva v svoj jezik. Četudi bi bilo narodu, katerega delo smo prevedli, dobrodošlo, da pridobi priznanje in upoštevanje svojih duhovnih stvaritev, ki se med drugim manifestirajo tudi v književnosti, so vendarle dejansko obdarjeni tisti, ki so delo prevedli (v našem primeru mi) s prirastkom pesniške substance.“

Izrednih vrednot človeškega duha tedaj ne velja meriti z ozkoščnimi, trenutnimi ali celo ozko nacionalnimi merili. Pospeševati je treba njihovo razširjanje, kajti omogočajo nam, da spoznavamo najbogatejše, kar je lahko ustvaril posameznik in človeški rod.

Ob srečanju z izrednim koroškim ustvarjalcem, ki ga moramo šteti tudi med prizadevne kulturne posredovalce, pa ne moremo izpustiti tudi njegove dežele Koroške, iz katere je izrasel in dvojnega rodu, ki mu je naložil posebno poslanstvo. Da pa ga je lahko vršil, so bili potrebni izredni napor, vztrajnost, delavnost in izobraženost; ti so šele omogočili sadove, ki izžarevajo svojo živo silo še danes.

Usoda ni dopustila, da bi bil naš ustvarjalec in posredovalec kulturne besede še danes med nami, vendar njegova živa človečnost je neumrljiva in nam še nadalje omogoča njegova spoznanja, ki so bila v svojem najintimnejšem izvoru tuja slehernemu zunanjemu pojmovanju tistih stvari, ki jih preprosto izraženo prištetemo med zadeve človeškega srca.

In čeprav nagli razvoj seznanja in zблиžuje danes že ljudi oddaljenih pokrajin, vemo, da se lahko v določenih okoliščinah odtujijo celo ljudje, ki živijo že stoletja v sosesčini. Tedaj ni odveč tudi slehernemu prizadevanje, da zagotovimo tudi znosno kulturno ozračje.

Na stikališču dveh narodov, kot je znano, ni prav lahko biti vsak čas posrednik. Iz zgodovine so nam znani primeri dobrega razumevanja, tudi na področju kulture. Prav koroški pisatelj in publicist Vincenc Rizzi se je ob velikem slovenskem pesniku Francetu Prešernu izkazal za tisti čas z globljim razumevanjem osebnosti kot marsikateri takratni slovenski sodobnik. V zgodovini pa najdemo svetlobo in tudi senčne podobe, o katerih ne bi govorili. S tem pa ne mislimo, da bi bilo treba nevedne zadeve vseskozi

Vladni stranki sta dosegli nove sporazume:

Pomembni sklepi za rentnike in kmetijstvo

Koalijsko ozračje med SPO in OVP je bilo v zadnjem času kljub poletni vročini precej ohlajeno in ni manjkalo medsebojnih očitkov ter obdolžitvev, češ da eden zavlačuje, kar bi drugi rad dosegel in obratno. Odnosi so se posebno zaostriili prav v dneh, ko je koalijski odbor obravnaval dva važna problema: kmetijski zakon in zvišanje rent. Čeprav ni ravno najbolj pozitivno, če se povezuje reševanje takih medsebojno popolnoma različnih vprašanj, pa se je tokrat izkazalo, da se je ravno iz takega povezovanja porodil uspeh, ki bo velikega pomena za precejšen del prebivalstva naše države.

Ob koncu preteklega tedna so v koalijskem odboru dosegli sporazum tako glede zvišanja rent kakor tudi glede kmetijskega zakona, ki je bil že več let predmet ostrih debat med vladnima strankama. Na torkovi seji pa je te sporazume odobril tudi ministrski svet in je s tem zdaj dana podlaga za njih dokončno uzakonitev.

Glavni namen kmetijskega zakona je v tem, da z ustreznimi ukrepi zagotovi prehrano in ohrani gospodarsko zdravo kmetijstvo. Predvsem se nanaša na vprašanja cen in trga ter predvideva vsakoletno proučitev kmetijstva, na podlagi katere bo treba sproti reševati novo nastale probleme. Sporazum o zvišanju rent pa določa, da bodo nove rente znašale za samostojne oz. neporočene rentnike mesečno najmanj 680 šil. in 30 šil. stanovanjske doklade, za poročene rentnike pa najmanj 1000 šil. in 30 šil. stanovanjske doklade. Zakonita izvedba tega sporazuma bo uresničena v dveh delih, za meseca november in december 1960 z zdaj sklenjeno 7. novelo, splošno ureditev pa s predvideno 8. novelo k splošnemu zakonu o socialnem zavarovanju.

Veliki praznik nove Jugoslavije:

Deset let delavskega samoupravljanja

Dosežena je bila zmaga neposredne socialistične demokracije

Letošnji 27. junij je bil za novo Jugoslavijo pomemben dan. Pred desetimi leti je namreč Zvezna ljudska skupščina izglasovala zakon o delavskem samoupravljanju in je s tem uresničila staro proletarsko geslo: Tovarne delavcem! Delavci so praktično postali lastniki svojih proizvodnih objektov, ko preko svojih izvoljenih zastopnikov — delavskih svetov sami odločajo o usodi in razvoju tovarn in drugih podjetij.

V teku zadnjih desetih let je v okviru delavskih svetov sodelovalo in sodelovalo okoli 1.300.000 delavcev in nameščencev, kar pomeni, da je bil v Jugoslaviji že vsak drugi zaposleni član organa delavskega samoupravljanja.

Delavsko samoupravljanje pa ni ostalo omejeno le na podjetja, marveč se je razširilo na celotno družbeno dogajanje in so bili prav doseženi uspehi delavskega samoupravljanja tisti, ki so omogočili razvijanje komun kot osnovnih celic družbene skupnosti z najrazličnejšimi oblikami družbenega samoupravljanja tako v prosveti, v zdravstvu, v socialnem skrbstvu in na mnogih področjih.

Jugoslavija je v graditvi gospodarstva kakor tudi v razvijanju socialistične demokracije šla svojo lastno pot, pot, ki je vodila stran od centralističnih oblik komandiranja od zgoraj, pot, ki je odprla vsestranske možnosti za neposredno družbeno uveljavljanje najširših plasti delovnih ljudi, za

spregledovati. Vse bolj se približujemo času, ko bomo toliko sprostiti duha, da bomo brez pomislekov izmenjavali izkušnje in kritično pregledovali tudi neljube izkušnje v preteklosti.

Za bližnjo preteklost pa bi lahko ob pogledu na koroško deželo postavili v žarišče dve pomembni pisateljski osebnosti: J. F. Perkoniga in Prežihovega Voranca. Pri obeh srečamo vztrajno prizadevanje in pretresljiv notranji boj, s katerim sta si prizadevala, da bi doumela različnost dveh narodnostno posebnih žitij; pri obeh pa tudi silno navezanost na rodno deželo in občutljivost za usodo malega človeka.

Ob prizadevanjih izrednih posameznikov se ustavlja zato, da bi odkrili poti, ki lahko pripomorejo k sožitju med narodoma, katerih najboljši izraz sta tudi bila. Razumljivo bo, da naj predhodi slehernemu razumevanju in omogoča strpnost predvsem temeljito seznanjanje. Lahko bi si dovolili zato tudi še misel, da je pisatelj J. F. Perkonig doslej le na pol živel v lastni deželi. Po spodbudi Slovenske prosvetne zveze Cankarjevi založbi pa bo odslej zaživel v prevodu s svojim delom tudi v domačijah, odkoder je sprejel kati za svojo čudovito povest o dobročudnem starčku Lukežu. Tako bo slovensko okolje sprejelo nazaj nekaj tistega, kar je dalo ustvarjalcu. In ni naključje, da je prav J. F. Perkonig pripravil prevod novel Prežihovega Voranca.

Spoštovani, dovolite mi, da teh nekaj bežnih misli zaključim z željo, da bi doživeli še mnogo podobnih srečanj.

neposredno oblast delovnega ljudstva. Zaradi tega je bila z gotove strani deležna ostrih kritik, toda danes je prav zaradi te svoje samostojne poti deležna splošnega priznanja v nešteli deželah širom sveta. Posebno mlade države, ki so si šele v zadnjem času priborile svobodo in neodvisnost, z iskrenim občudovanjem gledajo na Jugoslavijo in se zanimajo za njene izkušnje, da bi tudi njim uspešno služile pri graditvi samostojne in boljše bodočnosti.

Največje uspehe je dosegla Jugoslavija z oblikami samoupravljanja v gospodarstvu in rezultati kažejo, da sodi Jugoslavija danes med države z najhitrejšim gospodarskim razvojem v svetu sploh. Pri tem pa je treba še posebej poudariti, da je svojo proizvodnjo najbolj povečala prav v času delovanja delavskega samoupravljanja, čeprav se je v zadnjih desetih letih z ozirom na oblike socialističnega družbenega sožitja postopoma razvijalo nekaj povsem novega, ki pa danes — pač zaradi doseženih uspehov — upravičeno uživa mednarodni ugled: stvarna in praktična realizacija osnovnih zamisli o novi socialistični družbi, družbi svobodnih proizvajalcev samoupravljalcev.

Ob desetletnici delavskega samoupravljanja je naslovil predsednik republike maršal Tito na delavski razred in na vse narode Jugoslavije posebno poslanico, v kateri je med drugim tudi rečeno, da desetletna pot razvoja delavskega samoupravljanja kaže, da je Jugoslavija lahko ponosna na ogromne uspehe, ki jih je dosegla. Delavsko in družbeno samoupravljanje je ogromno razvilo materialne proizvodne sile in so vzniknile ne samo mnoge tovarne, elektrarne, velika kmetijska posestva, šole in bolnišnice, marveč so nastale tudi cele nove panoge gospodarstva. Socialistični družbeni odnosi, katerih podlaga je delavsko samoupravljanje, so poglavitna pridobitev v minulem obdobju ter je delavsko in družbeno samoupravljanje tista sila, ki čedalje bolj utrjuje in nadalje razvija bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije, skovano v narodnoosvobodilni vojni in v socialistični revoluciji. Vendar je treba v boju za nadaljnje povečanje proizvodnje in delovne storilnosti, za zboljšanje življenjske ravni in za razvijanje družbenih socialističnih odnosov nenehoma odpravljati razne negativne pojave, kajti skrb za delovne ljudi je v novi Jugoslaviji bila in ostane osnovna naloga socialistične skupnosti.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Svetovna proizvodnja in potrošnja bakra

Svetovna proizvodnja bakra je znašala v letu 1959 3,75 milijonov ton in je bila s tem za 525.000 ton višja kakor leta 1957. Medtem ko je pri glavnih proizvajalcih bakra, to je v Čile, S. Rodezija, Kanada in Belgijski Kongo proizvodnja v zadnjih letih narasla, je v ZDA padla od 985.000 ton v letu 1957 na 750.000 ton v letu 1959.

Po raznih ocenah bo skupna potrošnja bakra v svetu letos znašala okoli 3,8 milijonov ton, medtem ko bo proizvodnja znašala 4,1 milijona ton.

Vedno močnejša gradbena dejavnost v Sloveniji

Medtem ko so v Sloveniji leta 1957 zgradili le 3.937 stanovanj, leta 1958 pa 5035, so v letu 1959 zgradili 6621 stanovanj. Vrednost v tem letu zgrajenih stanovanj znaša 20 milijard šilingov. Največ stanovanj je bilo zgrajenih v ljubljanskem in mariborskem okraju. Večino stanovanj, in sicer 4900 je zgradil družbeni sektor. Od lani zgrajenih stanovanj jih je 1771 trisobnih, 3034 pa dvosobnih. Koncem lanskega leta je bilo na področju Slovenije v gradnji blizu 22.000 stanovanj.

PO ŠIRNEM SVETU

Bonn. — Zahodnonemški Bundestag je v vzdušju ostrih spopadov med socialdemokrati in vladno stranko izglasoval posebno pooblastila za primer vojne ali vojne napetosti. Vojaške oblasti so dobile pravico, da brez proglastitve izrednega stanja in brez posvetovanja s parlamentom lahko izvedejo delno mobilizacijo. Socialdemokrati so zoper pooblastila, ker lahko izvedejo delno mobilizacijo že takrat, ko sodijo, da je nastopilo stanje napetosti, kar pomeni, da je s tem že pripravljen teren za bodoči zakon, po katerem bi imela vlada pravico, sama določati vojaško in civilno mobilizacijo.

Adis Abeba. — Etiopski cesar Haile Selasie je izjavil, da bo podprl sankcije proti Južnoafriški uniji zaradi njene rasistične politike. Na fiskovni konferenci je dejal, da s sankcijami nočejo doseči samo gmočen uspeh, temveč naj bi bil to predvsem simbol simpatije za tiste, ki so ogroženi z rasno diskriminacijo v Južnoafriški uniji.

Ankara. — Turški predsednik general Gursel je turškim novinarjem izjavil, da je Sovjetska zveza pred kratkim ponudila Turčiji gospodarsko in finančno pomoč. Z uradne strani niso sporočili višine pomoči. Odbor narodne enotnosti je zadaljšil odbor za gospodarsko planiranje, da prouči predlog. Osemindeset članov Odbora narodne enotnosti je prisoglo ter s tem formalno prevzelo zakonodajne funkcije, ki jih bodo opravljali do novih parlamentarnih volitev.

New York. — Podpredsednik ZDA Nixon je predlagal, da bi v okviru OZN ustanovili poseben sklad, ki bi se ukvarjal s problemi razdeljevanja sredstev za prehrano nezadostno razvili deželam. Predlog je vzbudil v OZN precejšnje zanimanje in mnogi menijo, da bo to osrednja ameriška vzpodbuda na letošnjem septembrskem zasedanju Generalne skupščine.

Tananarive. — V tananarivu, glavnem mestu Madagaskarja, so v nedeljo slovesno proglasili neodvisnost tega otoka, ki bo ostal član francosko-afriške skupnosti. Državni sekretar te skupnosti Jean Foyer in predsednik madagaskarske republike Ciranana sta prebrala v francoskem in madagaskarskem jeziku skupno deklaracijo o neodvisnosti, ki jo je pozdravilo nad 100.000 oseb.

Pariz. — Britanska Somalija je v nedeljo postala neodvisna država. Somalija, ki je pod skrbništvom Italije, pa bo dobila neodvisnost 1. julija, torej danes. Ob tej priložnosti bosta obe Somaliji ratificirali pogodbo o združitvi, ki sta jo sklenili letos aprila v Mogadišu, ter bosta ustanovili enotno državo republiko Somalijo.

Tokio. — V nedeljo se je zbralo okoli pet tisoč študentov v centralnem tokijskem parku, od koder so odšli na ulice in demonstirali proti ameriško-japonski pogodbi o medsebojni varnosti. Japonski premier Kiši pa je sklical sejo vlade, na kateri so proučili vprašanje novega ministrskega predsednika na podlagi nedavne Kišijeve izjave, da bo odstopil. Doslej se še strankini voditelji niso spoznavali glede novega premiera.

Washington. — Po dvotedenskem obisku na Daljnem vzhodu se je predsednik Eisenhower vrnil v Washington. Na letališču so ga sprejeli podpredsednik Nixon, zunanji minister Herter, člani vlade in diplomatski predstavniki držav Daljnega vzhoda. O uspehih svojega potovanja je Eisenhower govoril v ponedeljek po radiu in televiziji.

Madrid. — Delegacija španskih žena je zahtevala, naj iz španskih zaporov izpustijo 700 političnih zapornikov. Delegacija je generalu Francu izročila dve peticiji, prvo je podpisalo 5000 sorodnikov političnih zapornikov, drugo pa 15.000 simpatizerjev. Peticiji zahtevata tudi amnestijo za osebe, ki so iz političnih razlogov morale zapustiti državo.

Veličastna kulturna prireditev v Pliberku

ob 10. obletnici smrti koroškega pisatelja Prežihovega Voranca

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku je ob sodelovanju Slovenske prosvetne zveze priredilo preteklo nedeljo kulturno prireditev pod naslovom „Prosvetni dan Podjune“, posvečeno spominu Lovra Kuharja — Prežihovega Voranca ob desetletnici njegove smrti. Množica slovenskega prebivalstva iz pliberške in daljne okolice se je na veličastni kulturni prireditvi dostojno oddaljila spominu koroškega in največjega slovenskega pisatelja med dvema vojnama in po vojni, rojaku, ki je bil neuklonljiv pobornik za pravice človeka. Pravzaprav je bilo ves dan, od dopoldanskih do poznih večernih ur, svečano in prazniško razpoloženje, kot je le malokdaj.

Na prireditve je prispela tudi hčerka pokojnega pisatelja Mojca, poročena Gosar, ki je bila ves dan središče pozornosti ter prisrčnega pozdravljanja in srečanj. V kulturnem sporedu so sodelovali rudniška godba iz Mežice pod taktirko kapelnika Mavhlerja, združeni moški zbor SPD Podjune, ki si je ob tej priložnosti izbral ime „Prežihov Voranc“, pod vodstvom zborovodje Foltija Hartmana ter mešani pevski zbor „France Pasterk-Lenart“ pod vodstvom zborovodje Vladimirja Prušnika, kakor tudi igralska skupina igre „Jernejeva pravica“.

Na popoldanskem koncertu v napolnjenem prostoru telovadnice glavne šole v Pliberku je zastopnik SPD „Edinost“ med ti-sočglavo množico udeležencev vseh starosti in poklicev pozdravil v prvi vrsti pisateljico hčerko Mojco. Med drugimi častnimi gosti smo videli in pozdravili veleposlani-

ka FLRJ na Dunaju Jožeta Zemljaka, generalnega konzula Borisa Trampuža s soprogo, žandarmerijskega okrajnega inšpektorja Franca Erhardta, libuškega župana Krišiana, nadalje predstavnik Zveze „Svobod“ v Mežiški dolini Mitjo Šipeka, ravnatelja gimnazije na Ravnah dr. Franca Sušnika, delegacijo Zveze ženskih društev iz Maribora ter dva zastopnika slovenskega tiska iz Trsta. Predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter je sporočil svoje pozdrave ter hkrati želel prireditvi popoln uspeh, ker se je sam vsled bolezni ni mogel udeležiti.

Godbo mežiških rudarjev sta v nedeljo zjutraj tajnik SPZ Blaž Singer in zastopnik SPD „Edinost“ sprejela na državni meji, v Pliberku pa je goste čakalo mnogo ljudi. Komaj so prispeli v Pliberk, so se domačini namah pomešali med nje ter se prisrčno

razgovarjali z njimi. Ko so nastopili s koncertom na trgu, se je zbrala velika množica, ker je pričakovala, da bo slišala godbenike, ki priznajo dobro obvladajo svoje instrumente. Zares, vsi so bili prijetno presenečeni, ko je kapela mojstrsko izvajala harmonične akorde iz svojih glasbil. Zaigrala je vrsto komadov, odobravanja poslušalcev pa je bilo živahno, iskreno in spontano. Godci so si namah osvojili simpatije vseh in poslušalci so sklenili, da se bodo udeležili tudi popoldanske prireditve, kar so tudi storili.

Po koncertu na trgu so gostje izkoristili čas pred popoldanskim nastopom in so si

(Konec na 4. strani)

KULTURNE DROBTINE

■ Italijanska akademija za glasbo in lepe umetnosti bo meseca septembra organizirala vrsto spominskih prireditev, ki bodo posvečene 200-letnici rojstva slavnega italijanskega glasbenika Cherubinija.

■ 9. mednarodno glasbeno tekmovanje radiopostaj bo od 6. do 20. septembra v Münchenu. Tekmovanja se lahko udeležijo mladi glasbeniki vseh narodov. Nagrajenci bodo nastopili v televiziji, „Mozarteum“ pa jih bo povabil na koncert v Salzburg.

POTUJOČI KINO SPZ

predvaja slovenski mladinski film

KEKEC

v nedeljo, dne 3. julija

v Globasnici ob 3. uri popoldan pri Šoštarju
v Medgorjah ob 1/2 8. uri zvečer pri Mautnerju

Sprejem na generalnem konzulatu FLRJ v Celovcu

ob izidu slovenskega prevoda Perkonigovega romana „Honigraub“

Kakor smo pred kratkim poročali, je na pobudo Slovenske prosvetne zveze izšel pri Cankarjevi založbi v Ljubljani slovenski prevod romana „Honigraub“ velikega koroškega pisatelja Josefa Friedricha Perkoniga. V slovenščini, v katero ga je prevedel slovenski pisatelj Rok Arih — Drago Druškovič, se njegov naslov glasi „Ugrabljena strd“.

V zvezi s tem pomembnim kulturnim dogodkom je priredil generalni konzul Boris Trampuž zadnji ponedeljek v prostorih generalnega konzulata FLR Jugoslavije v Celovcu sprejem, ki so se ga udeležili deželni glavar Ferdinand Wedenig, žena lani umrlega pisatelja Perkoniga gospa Ana Perkonig, prevajalec romana pisatelj Drago Druškovič, kulturni referent koroške de-

želne vlade dvorni svetnik dr. Otmar Rudan, ravnatelj Cankarjeve založbe v Ljubljani Djuro Šmicberger, ravnatelj koroškega deželnege muzeja dvorni svetnik dr. Gotbert Moro, bivši ravnatelj deželnih uradov Karl Newole, pisatelj in tiskovni referent deželne vlade dr. Otto M. Polley, pesnik Lienhard, slikar prof. dr. Berg, prof. Nussbaumer in drugi zastopniki kulturnega življenja, kakor tudi predstavniki slovenskih kulturnih organizacij na Koroškem.

Generalni konzul Boris Trampuž je v krajšem govoru (ki ga objavljamo na drugi strani op. uređ.) poudaril pomen tega kulturnega dogodka ter izrazil željo, da bi tudi to srečanje bilo izraz medsebojnega zblizanja. Nato pa je povabljenim gostom poklonil častne izvode Perkonigovega romana „Ugrabljena strd“.

V Brežah spet igrajo

Zadnjo soboto je ansambel Poletnih iger na Petrovi gori v Brežah s premiero Schillerjevih „Razbojnikov“ pričel svojo enajsto igralsko sezono. Spet je zaživelo na romantičnem, po naravi akustičnem in dekorativnem prizorišču, ki ga nudijo razvaline na Petrovi gori in štirikrat na teden se bodo skozi dva meseca zbirali v Brežah ljubitelji gledališke umetnosti, da uživajo ob res dovršenem podajanju dveh izbranih komadov, kot jih tako mojstrsko more uprizoriti le redko katera amaterska igralska skupina. Ansambel iz Brež je v zadnjih desetih letih dovolj jasno dokazal, da je sposoben izvesti tudi najbolj zahtevne naloge, pa tudi premiera zadnjo soboto zgovorno priča o kvaliteti tako igralskega kadra kakor tudi vseh pomožnih sil.

Kakor že vsa leta, se je kot vodilna in gonilna sila tudi tokrat izkazal arhitekt Hannes Sandler, ki združuje v sebi kar tri glavne odlike: udeleženec se kot vodja in režiser ansambla, kot inscenator in hkrati kot nosilec glavne vloge. Tako o njem kakor tudi o ostalih igralcih ni treba zgubljati posebnih besed — na kratko le toliko, da se kvaliteta skupine dviga od leta do leta in je tokrat dosegla nov višek. Zato tudi ni potrebno, da bi navajali imena nosilcev posameznih vlog, saj so nam v pretežni večini znana že iz prejšnjih let.

Poleg igralske skupine dajejo svoje najboljše od sebe tudi vsi ostali, osebno nevidni, za efekt pa neobhodno potrebni čimtelji, kot so to N. Artner s svojimi vložki, Sternitzky z izorstnimi maskami, S. Seiser s posrečenimi kostumi, M. Träger z brezhibno delujočo razsvetljavo in vsi drugi, katerim gre zasluga za uspešni potek prireditve.

Veliko je letos prispeval tudi prvič delujoči vrtljivi oder, najnovejša pridobitev marljive igralske družine, ki si je v teku enega desetletja takorekoč iz nič ustvarila vs. moderne pripomočke za sodobno gledališko dejavnost.

Požrtvovalni skupini iz Brež bi bilo za prihodnje tedne želeti samo bolj zanesljivo vreme, kot je bilo v soboto pri premieri, ki pa kljub temu ni zadržalo res lepega številca obiskovalcev.

Jutri bo v Brežah premiera drugega komada letošnjih Poletnih iger, Shakespearove komedije „Vesele žene windsorske“.

Gradiščanski Hrvati

In vendar bi morali imeti Hrvati na Gradiščanskem najmanj 44 ljudskih šol s hrvatskim učnim jezikom in najmanj 8 dvojezičnih šol, saj so po nemških virih iz leta 1930 bivali v 52 občinah, od katerih so imeli v 44 občinah veliko večino. Treba je namreč poudariti, da je na Gradiščanskem le malo vasi s hrvatsko-nemškim prebivalstvom, marveč so hrvatske vasi skoraj stoo odstotno naseljene samo s Hrvati.

O težkem položaju na šolskem področju govori tudi resolucija, sprejeta na občnem zboru Hrvatskega kulturnega društva dne 22. junija 1952 v Vincetu, v kateri je rečeno, „... da mnogo hrvatskih vasi nima svoje šole in morajo otroci hoditi v nemške šole. Ali pa v hrvatskih vaseh ni učiteljev, ki bi obvladali hrvatski jezik. Končno pa v velikem številu šol učitelji ne upoštevajo navodil deželne vlade, po katerih bi morali v vaseh s hrvatskim prebivalstvom vsaj tri ure na teden učiti hrvaščino. Ta krivica gre še bolj globoko, ko mnoge šole izvajajo na hrvatske starše pritisk, naj bi zaradi boljšega uspeha v nemškem pouku ne govorili doma v hrvaščini, ampak v nemščini. — Zaradi tega ogrožanja hrvatske narodnosti apelira občni zbor Hrvatskega kulturnega društva na vse pristojne politične in šol-

ske oblasti, da v najkrajšem času zakonito uredijo gradiščansko šolsko vprašanje, pa tudi vprašanje pravic hrvatske narodne manjšine. Ta rešitev naj se ne omeji samo na ljudske šole, ampak naj obsega tudi gradiščanske glavne in srednje šole, kjer naj bi bilo za hrvatske otroke učenje hrvatskega jezika obvezno.“¹⁶⁾

Pred drugo svetovno vojno se je pouk na hrvatskih ljudskih šolah vršil v krajevnih narečjih, ki se medsebojno močno razlikujejo. Šele po zlomu nacističnega režima se je šolska oblast končno odločila — prav tako tudi vsi merodajni hrvatski kulturni delavci — da se pouk vrši v knjižnem jeziku. Ne samo zaradi pomanjkanja šolskih knjig, marveč tudi zaradi tega, da se učitelji in otroci na šolah uvedejo v knjižni jezik, so Hrvati v maju 1952 začeli izdajati mladinski list „Mladost“, ki izhaja mesečno.

Za hrvatski pouk na glavnih šolah, učiteljskih in srednjih šolah niti država niti dežela ne dajejo denarnih sredstev na razpolago. Edino za hrvatski pouk na konfesionalnem ženskem učiteljskišču v Železnem je bilo v deželni proračunu Gradiščanske

predvidenih letno 2000 šilingov, kar pa seveda skoraj ni omembe vredno.

Ugotoviti je treba, da je med hrvatskimi učitelji, katerih starejša generacija se je šolala na madžarskih, mlajša pa na nemških šolah, mnogo takih, ki ne kažejo pravega zanimanja za priučitev hrvatskega knjižnega jezika. Tako se je v juliju 1953 udeležilo 14-dnevnega tečaja za hrvatske učitelje o hrvatskem pouku in hrvatski književnosti le 19 učiteljev, čeprav bi bilo pričakovati med učitelstvom na hrvatskih šolah več interesa, da se izpopolni v hrvatskem knjižnem jeziku, da se ne bi več dogajalo, da hrvatska mladina po končani ljudski šoli ne bi obvladala svojega materinega jezika. Šele v maju 1954 je prvi učitelj hrvatske narodnosti položil izpite iz hrvatskega knjižnega jezika, toda ni bil nastavljen na glavni šoli v Gornji Pulji, na kateri pa ni hrvatskega pouka.¹⁷⁾

Važna je tudi zahteva gradiščanskih Hrvatov po šolski avtonomiji, ki pa je avstrijska vlada sploh ni vzela v pretres. Hrvati so leta 1949 zahtevali, da upravlja jo hrvatsko šolstvo popolnoma avtonomno, in sicer tako na pedagoškem kakor tudi

na personalnem področju ter da se ustanovi poseben hrvatski deželni šolski svet kot čuvar te šolske avtonomije. Na čelu te ustanove naj bi bil deželni svetnik za hrvatske zadeve, ki je član deželne vlade, njegov pomočnik pa bi bil hrvatski deželni šolski nadzornik. Hrvatskemu deželnemu šolskemu svetu nadrejena, tako rekoč centralna instanca pa naj bi bil poseben urad pri zvezni vladi na Dunaju, kateri naj bi imel skrb za vse manjšine v Avstriji.¹⁸⁾

Hrvatske ljudske šole nimajo še učnega načrta, kar je posledica pravne neurejenosti, ki vlada tudi pri nas na Koroškem. Ker je zakon z dne 1. maja 1945 (Verfassungüberleitungsgesetz) v čl. 2 in 3/1 odpravil veljavnost vseh po 5. marcu 1933 izdanih zakonov, sta prenehala veljati tako deželni šolski zakon za Gradiščansko iz leta 1934 kakor tudi zakon iz leta 1937. Posledica pravne neurejenosti je bila, da so v praksi na škodo hrvatskega pouka uporabljali določila splošnega avstrijskega državnega ljudskošolskega zakona iz leta 1869, čeprav ta zakon za Gradiščansko nikdar ni bil pravnoveljavnen.¹⁹⁾

(Nadaljevanje sledi)

16) R. C. (Rudolf Cefarin): Die kroatische Minderheit. „Die Neue Zeit“, Klagenfurt 1949, Štev. 189.

17) Problemi narodne prosvete. „Maj Tajednik“, IX, Beč 1955, Štev. 2, str. 3. — Lip uspeh. „Maj Tajednik“, 1954, Štev. 21 str. 3.

18) Johannes Kovatsch: Die Elternbefragung im Burgenland. „Die österreichische Furche“, Wien 1951, Štev. 4, str. 6.

16) Protest gradiščanskih Hrvatov. „Maj Tajednik“, Celovec, 1952, Štev. 30, str. 3.

Nekaj pripomb ob zaključku šolskega leta

Bilčovs. — Spet je minilo eno leto šolskega pouka ter otroci in učitelji bodo šli na željene počitnice. Kakor vsako podjetje ob zaključku poslovnega leta napravi svojo bilanco, da ve, če zaključuje svoj obračun z uspehom ali izgubo, tako je potrebno tudi ob koncu šolskega leta pogledati nazaj na rezultate desetmesečnega učnega prizadevanja.

V splošnem lahko trdimo, da je sad celotnega truda, ki ga ima učiteljsvo z našimi bolj ali manj ubogljivimi otroci zadovoljivo kar v dobri meri. Vsaj pri nas je tako. So sicer nekateri starši, ki trdijo, da so učni uspehi v kaki drugi ljudski šoli, mogoče kjer koli v nemško govorečih krajih boljši kot pri nas in navajajo v podkrepitev svojega mnenja dejstvo, da se je treba v nemških krajih dežele učiti samo nemški jezik ter se otroci zaradi tega več naučijo. Tej domnevi nasproti omenjamo dejstvo, da so tudi z naše šole mnogi učenci šli v razne višje šole in po študiju postali učitelji, duhovniki, profesorji, sodniki itd. Računano po odstotkih lahko nadalje ugotovljamo, da iz naše šole ni izšlo nič manj inteligence, kakor iz kakšne druge podeželske ljudske šole v nemško govorečih krajih. S ponosom lahko trdimo in dokazujemo, da imamo med današnjo dijaško mladino tudi vrle odličnjake. To je nesporen dokaz, da dvojezična ljudska šola nikakor ni ovira pri nadaljnjem študiju, temveč nasprotno v mnogočem olajšava pri nadaljnjem učenju. Vse to daje naši šoli in učiteljskemu zboru kar dobro spričevalo.

Omenimo, da je pri nas za slovenski pouk prijavitelj približno polovica šolarjev. Ne vemo, kakšni nagibi silijo mnoge, da svojim otrokom nočejo privoščiti priučjenja obeh na tem ozemlju udomačenih jezikov. Kolikor človek zna, toliko velja! Kdor obvlada dva jezika, se tretjega in nadaljnjih jezikov mnogo lažje nauči. K temu je slovenščina naš domači jezik in nikakor ni sramotno, če kdo svoj domači jezik pozna, ga ljubi ter se ga ne sramuje. Bolj sramotno je, če se kdo lepša s tujim pavovim perjem.

Če bi tudi v pogledu pouka slovenščine našemu učiteljskemu ne izrazili svojega zadovoljstva, — saj pri nas je eden izmed reških kolikor toliko razveseljivih primerov — bi jim delali krivico, če jih pa pohvalimo, jim prav gotovo napravimo težave, ker bi mogoče ne našli pravega razumevanja pri gotovih krogih. Težave pri pouku slovenščine so zelo velike v tem, ker ni izdanih za ta pouk nikakih navodil. Ni šolske nadzorne oblasti, ki jo predvideva državna pogodba v členu 7. Vsak učitelj pač po svoji preudarnosti in naklonjenosti ali tudi nenaklonjenosti dela, kakor se mu ljubi. Naša zahteva je, da šolska oblast vendar enkrat ukrene vse potrebno, da bo tudi pri pouku slovenščine dana podlaga, katere izvedba naj se poveri oddelku nadzorne šolske oblasti za dvojezične šole. Potem morda ne bi bilo več pritožb, da se slovenski pouk izvaja ob koncu ostalega dnevnega pouka, ko so otroci že izmučeni in le še težko sledijo slovenski uri, učitelji pa bodo tudi vedeli, komu so za uspehe slovenskih ur odgovorni.

Zahvala in prošnja

Ob koncu šolskega leta se uprava Dijaškega doma Slov. prosvetne zveze pristožno zahvaljuje vsem prijateljem mladine, ki so med šolskim letom z denarnimi podporami ali s prispevki živil pomagali vzdrževati to našo ustanovo.

Prepričani smo, da bodo vsi dosežani podporniki tudi v prihodnjem šolskem letu imeli odprta srca za potrebe naše študijarje mladine in da se jim bodo pridružili še novi podporniki, zlasti iz vrst premožnejših slovenskih rojakov.

Dijaški dom Slov. prosvetne zveze nudi streho, oskrbo in vzgojo večinoma dijakom iz socialno in gospodarsko šibkejših družin, ki ne premorejo v celoti vseh stroškov, ki so za dobro oskrbo dijakov potrebni. Zato hkrati z zahvalo še naša prošnja, posebno vsem boljše situiranim slovenskim rojakom: Vstopite tudi Vi v vrste podpornikov Dijaškega doma SPZ!

Uprava Dijaškega doma SPZ
Celovec-Klagenfurt, Tarviserstr. 16.

Veličastna kulturna prireditev v Pliberku

(Nadaljevanje s 3. strani)

ogledali kos naše lepe Podjune; odpeljali so se skozi Šmihel in Dobro vas na Klopinsko jezero. Ob jezeru so se za urico ustavili in zaigrali nekaj komadov, ki jih je z zanimanjem in odobravanjem poslušala tudi mednarodna publika turistov, ki letujejo v tem kraju. Zatrjevali so, da so na tem kratkem izletu občudovali lepoto naše zemlje.

Za popoldanski glavni del nedeljske kulturne prireditve v Pliberku je vladalo zelo veliko zanimanje. Že davno preden so odprli vrata v prostorno dvorano telovadnice glavne šole, so prihajali ljudje iz vseh strani, posebno z motornimi vozili, in kmalu je bilo pred dvorano živo in pestro kakor na velikem sejmišču. Čim več ljudi se je zbiralo, tem boljše je bilo razpoloženje in dobra volja med vsemi, iz mnogih usi je bilo slišati: Še smo tukaj, živeti hočemo, čuvati našo besedo in kulturo, braniti narodnostne in socialne pravice, za kakršne se je vse življenje boril in delal tudi Prežihov Voranc.

V dvorano je bil naravnost naval, zasedli so jo tako rekoč namah. Zasedli so jo delavci, kmetje, očetje in matere in kar je posebno upoštevanja vredno in razveseljivo, izredno veliko mladine.

Ob tej priložnosti je treba tudi poudariti, da so se fantje in dekleta pliberškega prosvetnega društva marljivo potrudili, da so dvorano primerno pripravili in priredili vse potrebno za sprejem gostov, kar ni zahtevalo le malo dela. Dekleta so spletle

ŠT. TOMAŽ

Pred nedavnim je umrla Marija Šturm, sestra Andreja Šturma, gospodarja na ugledni Tomanovi kmetiji v Svinji vasi v občini Št. Tomaž pri Celovcu. Pokojna je dosegla starost 67 let ter je bila do zadnjega dneva svojega življenja marljiva pomočnica svojemu bratu pri najrazličnejših delih na kmetiji. Ko se je na večer utrujena podala k počitku, se ni več prebudila, nepričakovano jo je ponoči dohitela smrt.

Nenadna smrt Tomanove pridne in spoštovane Marije je bridko prizadela vse sorodnike, saj so se tako lepo razumeli v družini, kjer velja načelo, da je doma najlepše tedaj, če si vsi eden drugemu pomagajo, medsebojno spoštujejo in ljubijo. Tako je v tej družini vedno, ker si je ohranilo poštenje in ostala zvesta zglednim izročilom svojih prednikov. Med drugimi vrlinami je bila Tomanova družina tudi vedno narodno-zavedna in uporno ter neuklonljivo stala na braniku narodnostnih pravic, prizadevala se je za ohranitev slovenske besede na Koroškem, skratka branila je resnico in pravico.

Ni čuda, da je bila značajna družina v napotje nacističnim nasilnikom, ki so jo aprila leta 1942 tudi izselili. Z bratovo družino je morala v pregnanstvo tudi pokojna Marija, z mnogimi drugimi sotrpini je delila v izseljeništvu žalostno usodo pregnancev in izobčencev, medtem ko so se na njeni domačiji šopirili tujci. Vere v polom krivičnega terorja ni zgubila nikdar, po porazu nacistične vojske so se vrnili in Marija je spet z vso predanostjo in ljubeznijo sodelovala pri obnovi zanemarjene kmetije in njeno sodelovanje je bilo dragoceno.

Pogrebni svečanosti, predpreteklo soboto, se je na pokopališču v Št. Lovrencu udeležila izredno velika množica žalnih gostov in to kljub temu, da smo bili v času spravljanja sena, ko na kmetih hitijo z de-

Namesto venca na grob

Marije Haderlap, pd. Prunarjeve matere v Lobniku, ki je preminula preteklo sredo v 82. letu starosti in je njen pogreb danes ob 9.30 uri v Železni Kapli, je darovala družina Ogris — Metljak iz Celovca Dijaškemu domu SPZ znesek 100.— šilingov.

lom. Velika udeležba na pogrebu je zgovoren dokaz, kako je bila pokojna Marija zares priljubljena in spoštovana. Iz Radiš je prihitel številni zbor pevcev in pevk, ki so se z dobro zapelimi žalostinkami v moškem in mešanem zboru oddolžili spominu

nekaj vencev in godce iz Mežice ter domače pevce obdarile tudi s šopki koroških rož. Tudi takšno prizadevanje je potrebno za uspešen potek prireditve in naj bo vsem, ki so to z veseljem in požrtvovalnostjo storili, izrečena iskrena zahvala.

Dvorano je krasil kip pisatelja Prežihovega Voranca (umetniško delo akademskega kiparja Sajovica v Ljubljani), ki ga je rudnik v Mežici ob tej priložnosti podaril Slovenski prosvetni zvezi.

Ko se je v napolnjeni dvorani odvijal bogat in pester kulturno-glasbeni spored, je o

tudi najnadarnejši ne dosežejo posebnih uspehov. Pri vsem tem pa je treba za to zvrst kulturne dejavnosti tudi mnogo veselja in v naših razmerah žive zavesti in spoznanja o koristih takšnega dela. S to dejavnostjo slovenska pesem pri nas ne bo izumrla ter se upira ne preveč kakovostnim in tujim popevkam, ki naše narodne in umetne pesmi zares ne morejo nadomestiti. Zelo pomembno poslanstvo pesmi je posebno v tem, da krepi narodno zavest, hkrati pa povezuje ljudi različnega nastrojenja in zbljuje narode.

Tako so ljubitelji prosvete napolnili telovadnico v Pribierku

liku pisatelja Prežihovega Voranca spregovoril tajnik SPZ Blaž Singer, katerega izvajanja bomo objavili v prihodnji številki.

Na koncertu smo poslušali dobro glasbo godal in grl. Občinstvo je točko za točko sprejemalo z navdušenjem ter ni štedilo z odobravanjem in priznanjem, kar je tudi lepo spričevalo, da naše ljudstvo vseh plasti ceni kulturne dobrine in kulturno usvarjalnost.

Bilo bi nevhvaležno opravilo, če bi to ali ono skupino bolj ali manj hvalili, ker bi prišli samo na en imenovalnik: kvaliteto so igrali in peli. Slišali smo nesporno ugodno oceno vseh številnih poslušalcev brez izjeme, tudi takih, ki so bolj zahtevni ter se na glasbo tudi nekaj razumejo. Med koncertom in po koncertu si lahko bral ljudem z obrazov odsev ganilja, nepopisne notranje sreče ter vtis lepega plemenitega doživljanja. To je ljudski glas, ocena, ki govori več, kakor vse napisane kritike.

Odlična godba in petje je sad marljivosti in vztrajnosti, kajti brez truda in napora

ter peli v slovo blagi pokojnici. Zapeli so na domu žalosti in ob odprtem grobu slovenske žalostinke ter je imela pogrebna svečanost sploh lep slovenski značaj. Slovenski pogrebni obredi, petje in poslovilni govor g. župnika iz Pokrč so napravili na domačine prijeten vtis, kar je seve tudi ustrezalo prepričanju umrle in njenih svojcev. Domača zemlja je zagrnila telesne ostanke Marije Šturmove in grenka kapljica žalosti je kanila v srca sorodnikov in drugih žalnih gostov. Marija naj počiva v miru, žalujočim sorodnikom pa izrekamo naše srčno sožalje!

Živinorejska zadruga za Libuč in okolico

vabi

NA IZLET IN SREČANJE ZADRUŽNIKOV

na svoje posestvo pri Štibarju, vrhu Belšaka nad Pliberkom, ki bo v nedeljo, dne 3. julija, ob 2.00 uri popoldne.

Na dnevnem redu: **Blagoslovitev obnovljenega znamenja, spominska svečanost za umrli člani, počastitev zaslužnih zadrugnikov, govor in sproščena družabnost s sodelovanjem pevskega zbora SPD „Edinost“ v Pliberku.**

Prihod z motornimi vozili je možen in sicer preko Suhe do kraja, ali pa skozi Šmarjeto do Pečnika, odkoder ni daleč na vrh.

Razgled s Štibarjevega vrha je čudovit, spored pa obeta, da bodo vsi udeleženci lahko zadovoljni, zaradi tega vabimo vse od blizu in daleč.

Prireditev je ves čas obdržala visoko, lepo in resno raven, navdušenje se je stopnjevalo od skladbe do skladbe. Koroški Slovenci so dostojno in veličastno počastili spomin velikega rojaka Prežihovega Voranca. Ko so izveneli v dvorani zadnji zvoki godbe mežiških rudarjev, so ljudje le cagavo zapuščali prostore, kajti želeli bi še in še poslušati.

Po prireditvi se ljudje še dolgo niso razšli. V prijateljskem vzdušju so se zadržali v domači gostilni, so prepevali in godli. V slovo so mežiški godci pred odhodom še enkrat zaigrali na trgu med številnim občinstvom in tudi mnoga okna so se napol odprla v liho poletno noč pa so zavalovili zadnji zvoki odlične godbe.

Lovski plen - spet divji prašič

Minulo nedeljo je bil tretji primer v velikovškem okraju, ko so v teku pol leta ustrelili divjega prašiča. Navdušeni lovec Maks Feunik iz Cirkovč je bil preteklo nedeljo navsezgodaj preko Komlja na poti na semenj na Sveto mesto. S seboj je vzel lovsko puško in upal, da bo v komeljskih hribih srečal srnjaka. V bližini Kurnika se je ustavil in opazoval, toda nemalo je bil presenečen, ko je zagledal pravcatega velikega divjega prašiča. Ni okleval, nemudoma je pomeril ter ustrelil in prašič je izkraval. Plen, 92 kg težkega prašiča, ki mu sodijo starost okoli štirih let, so prepeljali na glavni trg v Pliberk, kjer se je zbralo več lovcev in drugih ljudi, ki so z zanimanjem ogledovali redko divjad, kakršna kdaj pa kdaj zaide tudi v naša lovišča.

KOTMARA VAS

Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“ v Kotmari vasi namerava ob primernem času napraviti izlet za svoje člane, če se jih bo dovolj priglasilo. Zanimanci naj se prijaviijo pri tajniku društva.

PLIBERK

Žandarmerijski rajonski inšpektor g. Franc Erhardt je bil z veljavnostjo s 1. julijem 1960 povišan za žandarmerijskega okrajnega inšpektorja. Spoštovanemu žandarmerijskemu uradniku k njegovemu povišanju iskreno čestitamo!

V nedeljo, dne 3. in v ponedeljek dne 4. julija bodo

„Veseli planšarji“

gostovali v gostilni pri Mažeju v Selah.

K številni udeležbi vabi gostitelj.

Smejoča se smrt

V gorskih vaseh, na vzvodu Nove Gvineje, slišiš zdaj tu zdaj tam izbruhe blaznega smeja, ki prihaja iz malih, okroglih, travnatih koč brez oken in se razlega po džungli. Včasih je slšati namesto gromkega smeja le prijetno hihitanje. Če pa bi pogledal v tisto kočico, ne bi našel nobenega vzroka za veselje. Človek, ki se je tako strašno smejal, je bolnik, ki leži ves izmučen na slammnatem ležišču, njegov obraz pa je brezizrazna maska. Sam niti ne ve, da se smeji, kaj šele, da bi vedel zakaj. Novogvinejsko pleme Fore ima smrtnega sovražnika. Pravijo mu Kuru, kar pomeni smejoča se smrt, bolezen, ki je medicina pred nekaj leti sploh ni poznala.

STRAHOTNI OBRED

Cenijo, da šteje pleme Fore 10.000 duš in da šele zdaj prihaja iz svoje kamene dobe. Živijo na precej obsežnem področju, ki zavzema skoraj 1500 kvadratnih kilometrov. Kuru niso poznali pred 1951. letom. Bolezen ni le razredčila njihovih vrst, marveč jih je tudi utrdila v praznovanju in okrepila moč vaških čarovnikov. Če umre žrtev nenavadne bolezni, izbere čarovnik človeka, ki je po njegovem kriv za smrt. Zanj je usoda započena. V strahotnem obredu, ki mu pravijo tukavu, ga kamenjajo in mu z zobmi preprižnejo vratno žilo.

Avstralske oblasti so se zelo trudile, da bi vpeljale nadzorstvo nad temi dogodki. Pa niso imele preveč uspeha. Šele pred leti se je posrečilo zdravniku dr. Zigasu prodreti med nesrečneže z namenom, da bi ugotovil, kakšna je ta bolezen in kako bi jo bilo mogoče preprečiti ali ozdraviti. Bil je presenečen, ko je ugotovil, da je bolezen v vsakem primeru smrtna. Na hitro je poslal vzorce krvi in hrbteničnega mozga žrtev na inštitut v Melbourne v upanju, da bodo v laboratoriju našli virus ali kakega drugega povzročitelja bolezni. Zaman. Laboratorij ni našel ničesar. Dr. Zigasu so sledili v gore še neki patolog, antropolog, dietetik, psihater in psiholog. Ti so izključili drugega za drugim vse činitele, ki bi utegnili povzročiti kuru in bolezen je ostala še naprej nepojasnjena.

Kiti in morski kabli

Kiti, največji morski prebivalci, ki pa niso ribe, temveč sesalci, kaj pogosto povzročajo nevšečnosti kablovodom, položnim na morsko dno. Pretrgan vod ni nobena redkost v neznanskih globinah. Dolgo si svet ni bil na jasnem o vzrokih in povzročiteljih tolikšne škode, dokler niso potapljači, ki so se spustili, da popravijo okvaro, ponovno naleteli na mrtve kite, ki so zapleteni v pretrgani kabel ležali na morskem dnu. Pri slikanju za hrano so se morali zaplesti vanj. Hoteč se rešiti, so se vedno bolj zapletali, kabel so s svojo silno močjo sicer pretrgali, niso pa se mogli osvoboditi iz njegovega objema. In ker dihaljo s pljuči, so se zadušili.

TRUPLA ZA SEKIRO

Potem je prišel še ameriški zdravnik dr. Gajdusek. V gorski vasici je organiziral prvo bolnišnico za neozdravljive bolnike, in poizkušal najti z raztelesenjem vzrok bolezni. To ni bila preprosta stvar, ker so se sorodniki žrtev upirali izročiti trupla preminulih belemu zdravniku. Posrečilo pa se je s podkupnino in zdaj velja trupla žrtve v tistih krajih toliko kot ena sekira ali pa zavoj tobaka. Tudi dr. Gajdusek ni uspel, ustvaril pa si je precej točno sliko o poteku bolezni, ki o njej vse medicinske revije pišejo, da ji ni podobne na svetu.

Ozdravljenja, kot smo povedali, ni. Kuru lahko napade že štiriletne otroke, v mladosti pa pobere dvakrat toliko deklet kot fantov. V starosti je to razmerje še hujše in je celo 14:1, tako da je večina vseh umrlih med ženskami. Prvi znak bolezni je rahel drget v rokah in nogah pri najmanjšem naporu. V tem zgodnjem stanju napadi ponehajo, če bolnik miruje. Toda že mesec dni po teh prvih znakih prične žrtev stresati z glavo, klecati in se opotekati. Kmalu lahko hodi le še s palico. Dva meseca pozneje ne more niti stati niti hoditi in ga morajo domači prenašati. V tem času se prvič pojavijo tudi

To in ono o žuželkah

- Največji pajek, ki živi na svetu, je teropoda blondi iz Gvajane: njegovo telo je dolgo celih devet centimetrov, pri tem pa seveda niso računane tudi noge.
- Najtežji pajek — Aronon Reamuri — tehtaja en gram, preden se nahrani s plenom.
- V Evropi živi okoli 500 vrst raznih pajkov, od katerih so največji tako imenovani hišni pajki (Tenebrio parietina); samci te vrste pajkov imajo včasih tudi po 12 cm dolge noge!
- Pajki živijo včasih globoko pod zemljo. Včasih pa tudi visoko v gorah. Pajke-skakalce (Salticidae) so našli 7.000 m visoko na Mount Everestu! Nekatero vrsto pod zemljo živijo pajkov pa so našli v najglobljih rudnikih.
- Molji imajo zelo dobro razvit čut za vonj. Moljev samec začuti vonj samice tudi na razdaljo 1,5 km!
- Najdaljša glista, ki živi na Zemlji, je Megascollides Australis. Našli so jo lakine, ki so bile dolge po 360 cm.
- Največji hrošč je nosorožec (Macrodontia cervicornis), ki živi v tropskih krajih in doseže tudi do 15 cm dolžine. Največja večča pa živi v Indiji; to je Attaeus, ki ima čez razpeta krila do 30 cm!

izbruhi smeja, govornica postaja postopoma nerazložna in slednjic tudi nesmiselna. Skoraj vsaka izmed žrtev močno škili.

ZDRAVILA NI ...

Proti koncu bolezni postane bolnik popolnoma brez moči, ne more več požirati in niti ganiti z rokami in nogami. Smrt je tako prej posledica lakote ali pljučnice kot same bolezni. Vendar tudi v bolnišnici, kjer so zdravniki bolnike umetno hranili, niso mogli preprečiti smrti.

„Tisti, ki jih je ugriznil stekel pes, se gredo kopat v morje.“

Tako je zapisano v slovarju Francoske akademije iz leta 1718 pod besedo „baigner — kopati“. Terapija za bolnike te vrste pa je bila naslednja: bolnika so zvezali z vrvo in ga trikrat vrgli v morje, kjer je moral vsakokrat ostati tako dolgo, da so izmolili zdravomarijo. Tako na primer so zdravili leta 1671 tri gospodične iz spremstva cesarice Marije Terezije, ker jih je ugriznil stekel pes.

Vidimo torej, da je bilo kopanje v tistih časih nekaj izrednega, skoraj nekaka pustolovščina.

Tako pa ni bilo za časa Rimljanov. Znano je, da so se Rimljani in Rimljanke kopali pogosto in zelo radi. A pozneje so se pričeli ljudje kopati samo za zdravlilo.

Morda je bil velika izjema svoje dobe Napoleon, ki se je kopal, ne da bi ga bil ugriznil stekel pes. V starih zapiskih iz tiste dobe beremo, da se je Napoleon leta 1808 kopal v Biarritzu. „Bilo je meseca novembra,“ piše očividec general Brand, „in vsakokrat, kadar se je cesar kopal, je morala četa konjenikov stražiti, da jih ne bi presenetili Angleži.“

A več stoletij prej ni bilo prav nič čudnega, če se je kdo kopal bodisi doma bodisi

Kopanje se je razvijalo s časom

Kako so se ljudje kopali pred sto in več leti

v morju ali pa tudi v reki. Zanimivo je tudi, da so se ljudje v petnajstem in šestnajstem stoletju kopali v kaj pomanjkljivih kopalnih kostumih.

„Zelo me veseli,“ piše leta 1415 Florentinec Pogge, „ko gledam mlada dekleta pri kopanju v vsej krasoti njihovih teles, v najlepši dobi njihove lepote, ko razkazujejo svoje božanske obline.“

Če bi Pogge napisal kaj takega tri sto let pozneje, bi ga bili kamenjali. Takrat so nosile ženske čisto drugačne kopalne kostume. Bile so oblečene od glave do pete, na glavi so imele klobuk, na nogah čevlje, na rokah pa rokavice. Lahko si mislimo, kakšno kopanje je to bilo! V Avstriji so pred sto leti celo moški nosili klobuke, kadar so se kopali. Leta 1824 se je kopala vojvodinja de Berry v škornjih, ker se je bala rakov.

Sploh je bilo takratno kopanje plemenitavev zvezano z raznimi ceremonijami. Vojvodinjo de Berry je spremljal do morske obale „kopalni inšpektor“ dr. Morgue. Pri tem je nosil svečano obleko, na glavi pa je imel paradni klobuk. Tisti trenutek, ko je vsa ta maškarada stopila v vodo, sta se še ceremonije in kopalni inšpektor odkrila, z obale pa je pozdravil to svečano dejanje topovski strel.

Tako je bilo s kopanjem. O sončenju pa ni bilo niti govora. Tega tedanji zdravniki niso dovoljevali. „Kopalec se mora prav naglo obrisati,“ so priporočali zdravniki, „in se preobleči v navadno obleko, da voda, s katero je telo pokrito, ne izhlapi.“ In potem je moral kopalec jadrno proč od morja. Celu ozreti se je bilo nevarno, zlasti kadar je bilo sončno vreme, „ker bi si s tem povzročili mnogo neprijetnosti“.

Dolgo je trajalo, preden se je kopanje v morju razvilo do današnje oblike. Dandanes je kopanje v morju pač nujna potreba vsakega človeka, če mu je to le mogoče. Kdor pa ne more k morju, se kopa v jezeru, reki ali potoku.

Poskusili so že vsa običajna zdravila (aspirin, razne antibiotike, cortizon, hidrokortizon, testosteron, vitamin B, razna protiepileptična sredstva itd.), vendar brez vsakega uspeha.

Najstarejši iz plemena Fore se spominjajo, da v starih časih, ko še niso nosili „trave pod obrazom“ — tako imenujejo brado — ni bilo mnogo primerov te čudne bolezni. V zadnjih letih pa je postala pogostejša in je morila najmanj po sto ljudi vsako leto. Ne poznajo je nikjer drugje kot na Novi Gvineji in nikjer drugje na svetu. Ta ugotovitev je pripeljala zdravnike do suma, da so vzroki bolezni dedni, nekaj patologov pa je pri šestih žrtvah kuru odkrilo precejšnje število razkrojenih možganskih celic in zato trdijo, da je vzrok najbrž neke vrste zastrupitev. Zdaj so se lotili podrobneja proučevanja vsega, kar ljudstvo Fore je, pije, kadi ali maže na svoja telesa.

Tako je medicina belega človeka nekajkrat spodsnila, po gorskih vaseh pa se še vedno sliši strahotni smeh, ki mu po mesecu dni sledi grozni obred tukavu.

Svetovna zgodovina v 24 urah

Zgodovina vseмирja ne računa z leti in človeško starostjo, njej je tisoč let kot en dan. Domnevamo, da je preteklo milijardo let, odkar je trda skorja pričela oklepati prej žarečo in tekočo snov naše Zemlje. Zaradi lažjega umevanja si to časovno razdobje predstavimo v primerno razmerje. Vzemimo, da se je vsa zgodovina naše Zemlje odigrala v 24 urah od njenega nastanka do danes. Potem odpade dvanajst ur in četrt na prado in čas bišij brez vretenc. Osem in pol ure traja čas rib. Dve in pol ure zemeljski srednji vek, čas kuščarjev in plazilcev. 42 minut in 25 sekund odpade na terciarno dobo, zlati čas sesalcev. Samo dve in pol minute pa obsega čas od pojave prvega človeka na Zemlji do današnjih dni. Komaj pet sekund pa preostane za 6000 let staro kulturno zgodovino človeštva.

ziti. Spodaj vzemi lahko delo, zunaj, ne v jami! Samo če ne bo hoja navkreber prehud za tvoja pljuča? jo je zaskrbelo.

„Ne bo, mati, ne bo,“ sem jo pomiril, čeprav me je bolj in bolj skrbela prav pot iz Podloga na Strmec.

Delal sem se zdravega, toda čutil sem, da nisem takšen, kot sem bil, ko sem prišel iz reške bolnišnice. Že pol ure hoje po ravnem me je izmučilo, bolečina v pljučih pa sploh ni prenehala. Lahko pazniško delo me je kmalu začelo tako utrujati, da sem prihajal domov zbit do smrti. Komaj sem čakal, da sem zvečer legel. Toda spati nisem mogel.

„Marko, pusti službo, vidim, da ti ne देने dobro,“ me je Tilka večkrat prosila.

Tudi Tilko sem zavračal, češ da mi ni nič, čeprav sem že zatrdno spoznal, da se bom moral na Strmcu najprej pošteno pozdraviti, potem bom lahko šele šel v jamo. Bom res storil to? Vedel sem, da ne bom. Že prvi dan bom šel dol v Podlog. Delal bom, dokler se mi rana spet ne bo odprla. In kaj potem? Tako daleč v bodočnost nisem razmišljal. Z vsakim dnem mi je bilo jasnejše, da me čaka mučno življenje, mučno, ker želja po delu ne bo v meni nikoli zamrla, toda moči, da bi delo opravljal, ne bom imel nikoli več.

Razgibano politično življenje me je končno le iztrgalo iz pustega in brezplodnega razmišljanja.

Komunistična stranka je stopila iz vlade,

ker ni mogla več na ustaven način izvajati svojega programa. Takoj potem je zaostri la borbo za delavske pravice. Začelo se je široko razpredeno stavkovno gibanje. Sredi novembra je stavkala že večina rudarjev in v stavko so stopale nove in nove strokovne organizacije. Pripravljala se je generalna stavka. Vlada je poskušala vse, da jo prepreči. Bilo je huje kot v najbolj črnih dneh pred vojno. Pome so prišli žandarji, češ da nisem navaden delavec, poleg tega sem inozemec, kaj bi se mešal v francoske zadeve! Seveda nisem šel na delo. Tovariši so me dali v stavkovni odbor. Spet sem kot med okupacijo odgovarjal za inozemce. Doma me skoraj ni bilo. Treba je bilo prepričati naše ljudi in Poljake, ki se še niso vrnil ali se sploh niso imeli namena vrniti, ter rudarje drugih narodnosti, da morajo sodelovati v stavki. Tistim, ki so kljub temu šli na delo, smo s silo preprečili dostop v šahte. Prišlo je do tepežev. Spet sem, še enkrat, poslednjic, govoril vse jezike, ki sem se jih naučil, kar sem pred triindvajsetimi leti zapustil Strmec. Žandarji so me lovili, enkrat so me že ujeli, a sem jim ušel. Moral sem hoditi spet drugam spat, se preoblačiti, si natikati naočnike in si napraviti brke. Šlo je zares.

„Jean Pin,“ mi je pisal Gaspard, ki je bil med voditelji stavke v Nordu, „pozdravljen! Pripravi svoje ljudi za glavni udar! Ne bomo več čakali, dovolj smo zamudili, udarili bomo! Inozemski in francoski delavci

Kje ste, Lamutovi?

89

Anton Ingolič

Oče jo je bil odpeljal s seboj v Belgijo, kjer si je nekaj prej dobil delo. Doma ni bila dolgo, dali so jo v samostan. Tam je začela hoditi v gimnazijo. Pomladi je maha pobegnila z nekim mojštom v Italijo, oče pa si je poiskal službo blizu Pariza. Prav zdaj odhajata v tisti kraj. Rekla je, da hoče medpotoma obiskati materin grob in velikega strica. Oče je kupil lep šopek in odnesla sta ga materi na grob.

„Tudi oče je tu?“

„Kaka me spodaj pred bolnišnico. Bila sem že v Rue de Balzac, Jurčka sem komaj spoznala, za Mihca so mi povedali, da še ni prišel iz Jugoslavije.“

„Se je vpraševala, še pripovedovala.“

„Se znaš slovenski?“ sem se nenadoma spomnil.

„Malo, zelo malo,“ je povedala po naše.

„Boš prišla k nam v Jugoslavijo, da se spet naučiš?“

„Bom, če me boš povabil,“ je že prešla v francoščino.

„Že zdaj te vabim za prihodnje počitnice. Seveda, če ti bo oče dovolil.“

Ko začne otrok lagati

Prvo, kar moramo poudariti, je, da otrok v začetku še sploh ne zna lagati v pravem pomenu besede, oziroma lagati še sploh ne more. Zakaj ne? Zato, ker si prvi pojem o tem, kaj je laž, šele pridobi v stiku s svojo okolico, enako kot vse svoje moralne pojme. A vendar nas tako vznemiri, ko opazimo, da otrok poroča o stvarih drugače, kot so v resnici bile, da navadno sploh ne utegnemo pomisliti, ali je bilo to, za kar smo otroka ravnokar ostro pokarali, morda celo telesno kaznovali, res prava laž. Naše moraliziranje („Kaj lažeš, ali ne veš, da ne smeš lagati... Gorje ti, če se mi še kdaj zlažeš... Kdor laže, krade... Ali ne veš, da ima laž kratke noge...“) v zvezi z lažjo ni vedno najbolj pametno in učinkovito. Le kaj naj otrok z njim počne, če pa še niti ne ve prav, kaj je laž.

Kaj je torej bistveno za najzgodnejšo otrokovo laž? Nič drugega kot to, da otrok „laže“ samo zato, ker je žrtev svojega zmotnega dojemanja resničnosti. Vzrokov za to motenje pa je v otrokovi razvijajoči se duševnosti vse polno. Eden pomembnih je njegovo zgolj zaznavno ali konkretno mišljenje, ki ga zaradi pomanjkanja izkušenj o stvarnem svetu in njegovih pojavih zapelje v iluzije ali napačno zaznavanje stvarnosti. Pri tem mu še zelo pomaga njegova živabna in neukročena fantazija, ki pripelje otroka do res pravega nehotenega pačenja resničnosti.

Omembe vredni činitelji, ki pripeljejo otroka do prvih „laži“, so še: šibek spomin, tuj vpliv in nerazvit kritični odnos do vsega, kar ga obdaja.

Drugačna je stvar seveda kasneje, ko otrok vara svojo okolico zaradi tega, ker spozna, da s prevaro dostikrat bolje in srečneje odnese ob priliki kakšnega prekrška, kot pa če vse po resnici pove. To otrokovo varanje se začne razvijati v prve oblike moralne laži. To je pa trenutek, ko je potrebno naše zavestno vzgojno vodenje, če nečemo, da bo varanje okolice postalo lastnost otrokovega značaja.

Vprašanje je: kako ukrepati? — Svetujemo le bistveno! Nikoli zmerjati, da laže, ko prvič opazimo, da se njegovo pričevanje ne ujema z resničnostjo. Bolje je, če ga opozorimo, da se je najbrž zmotil, in skušamo skupaj z njim ugotoviti, kje in ob čem se je zmotil. Otroka je treba navajati, da vsako reč pove, tako kot je v resnici bila. Iz tega pa sledi, da ga ne smemo za resnično odkrito priznanje, četudi gre za hudo in veliko reč, nikoli kaznovati. Če to delamo, ga na laž navajamo in silimo mi sami z napačnimi vzgojnimi prijemi.

Nazadnje ne pozabimo, da je otrok najzvestejši posnemalec vseh naših dejanj. Če se tudi mi vse prevečkrat „motimo“, se bo navadil v takšnem smislu „motiti“ tudi naš otrok.

ABC kopanja in sončenja

Počitnice ob morju, kopanje in sončenje so zdaj na dnevnem redu. V poletnih dnevih si mnogi radi poiščejo utehve v morskovi vodi, drugi pa se pečejo na soncu, da bi čimbolj porjavili. Marsikdo se celo tako „prepeče“, da sploh ne more spati, drugi dobijo sončarico in jim je pokvarjen užitek, ki bi ga lahko imeli, če bi upoštevali nekaj osnovnih pravil glede sončenja in kopanja.

Še pred nekaj leti je veljalo pravilo, naj si ljudje iz morskih krajev izberejo za počitnice gorska letovišča, k morju pa naj pridejo ljudje iz notranosti in gorskih predelov, češ da organizmu koristi sprememba zraka. To drži le do neke mere; morje koristi vsem in v vsaki starostni dobi, razen kadar to izrecno prepove zdravnik. Imamo primere, da se nervozni ljudje, kakor hitro pridejo k morju, pomirijo in sladko spijo; izbrali so si pač primerno obalo. Drugi sicer dokaj bolj mirni ljudje pa postanejo nemirni in sploh ne morejo zaspati; obala, ki so si jo izbrali, torej zanje ni primerna. Nekomu namreč ugaja skalnata obala, kjer sonce žge, drugim pa plitva in peščena obala, blizu kateri je hladna senca. Idealno bi bilo za nekateri, kopati in sončiti se nekaj ur na obali, ponoči pa spat v višini 300 do 400 metrov.

Kakor smo že omenili, je morje lahko primerno tudi za nervozne ljudi. Zdravniki se ugotovili, da preveč joda v krvnem obtoku

povzroča razburjenost in razdraženost; ob morju je toliko joda, kolikor ga potrebuje človeški organizem. Zaradi tega v tem primeru žleze, ki imajo to specifično nalogo v človeškem organizmu, lahko počivajo, ker si organizem na drug način dobi zadostno količino joda. Ker je v morskem zraku dovolj joda, ni potrebno, da si ga človeški organizem drugače sam pridobi.

Sončno izžarevanje ob morju pospešuje krvni obtok, kopanje pa pospešuje presnavljanje organizma. Kdaj pa je kopanje najbolj primerno? Najbolj idealno bi bilo kopanje v prvih jutranjih urah, že ob sončnem vzhodu; običajno pa vsi hitimo v morje opoldne ali v prvih popoldanskih urah, ko sonce najbolj žge. To je popolnoma zgrešeno. Predvsem smemo v morje vsaj šele dve uri po kosilu, sicer se igramo z življenjem. Najbolj priporočljivo je, vstati zgodaj in se kopati do 10. ure. Po kosilu je primeren počitek, spanje ali ležanje v senci. Dobro de tudi kopanje pozno popoldne. Vsekakor mora kopanje pospešiti tek, ne pa mu škodovati. To naj bo glavno navodilo.

Če lahko prenesete usedlino morske soli na koži, ne hodite pod prho do večera, kajti ta sol je koristna za človeško telo. Ko pridemo iz vode, je priporočljivo, da se takoj in vsaj za nekaj minut ogrnemo s kopalnim plaščem, ker je to koristno zdravju organizma; to velja zlasti za otroke.

Najbolj pa se moramo paziti pri sončenju, če hočemo, da bomo lepo zagoreli, ne da bi se nam lučila koža in ne bi mogli spati zaradi opeklin. Zdravemu organizmu sončenje koristi, ker pospeši splošno dejavnost in ga okrepi. Zelo priporočljivo je, da se izmenoma sončimo, kopamo, pa spet malo sončimo in nato spet kopamo. Otroci to instinktivno delajo, zbežijo v morje in spet na sonce.

Zagorelo polt najprej dobimo, če se sončimo na plaži tik ob vodi, kjer so sončni žarki močnejši zaradi odsevanja z morja. Tudi bodimo previdni! Prvi dan sončenja moramo izpostaviti sončnim žarkom le roke in

noge, ostali deli telesa pa naj bodo pokriti. Sončenje naj ne traja več kot 5 minut; drugi dan spet samo roke in noge, le nekaj minut več; tretji dan lahko odkrijete vse telo, toda ne več kot pet minut. Naslednje dni pa polagoma do 20 minut. Sončenje ni priporočljivo ob vetrovnem vremenu.

Običajno si namažemo kožo s primernimi olji, toda olje in kreme ovirajo dihanje kože, zaradi tega nekateri priporočajo mazila, ki vsebujejo alkohol in tanin, ki ne ovirata dihanja kože.

Ob morju pa moramo še posebno paziti na otroke. Morje zelo koristi slabotnim otrokom, ki doraščajo. Paziti pa moramo, da niso več na soncu kakor v morju, zlasti v opoldanskih urah. Skrbeti moramo tudi za primerno hrano: mnogo zelenjave, sadja in mesa, vsekakor ne pretiravajmo z ribami, kar bi škodovalo zlasti nervoznim otrokom. Prav tako bodimo previdni s pijačami.

Tako odrasli kot otroci se v vročih dneh pritožujemo zaradi znojenja in žeje. Kar najprej bi pili mrzle pijače, kar je popolnoma zgrešeno. Človeški notranji stroj deluje v temperaturi 37 stopinj. Kakor hitro se od tega oddaljimo, se začnemo znojiti. Telo se znoji, da zniža temperaturo nad 37 stopinj. Znojenje je torej človeškemu organizmu koristno; zaradi tega se ga ni treba bati. Pri pijačah bodimo torej zmerni; žejo pa si potolažimo tudi, če si močimo v vodi zaplestja in komolce. Pač pa povzročajo znojenje utrujenost; zaradi tega moramo ob morju precej počivati. Zvečer je treba zgodaj spat, da lahko jutraj zgodaj vstanemo. Posebno meščanom bo to zelo koristilo. Žejo in utrujenost tudi omečimo, če uporabimo zrno kuhinjske soli s kosčkoma kruha in nato spijemo malo vode.

Telovadba je koristna, toda pri tem moramo biti zelo previdni. Najbolj priporočljivo je, da se v vodi ali na obali zmerno igramo, vendar ne predolgo, saj bi na primer brcanje žoge itd. po cele ure na vročem soncu in po kopanju ubilo celo močnega atleta.

Kaj bomo kuhale?

Spinačna juha:

20 dkg špinata, slan krop; 4 dkg masti, 3 dkg moke česen, zelen peterilj, sol, poper.

Oprano špinato skuhamo v slanem kroupu, nato jo pretlačimo ali drobno sesekljamo. Iz masti in moke napravimo prežganje, v njem prepražimo sesekljan česen, zalijemo z vodo, v kateri se je kuhala špinata, dodamo sesekljan zelen peterilj. Solimo, popramo in prevremo. Nazadnje dodamo še špinato. Juho izboljšamo, če ji primešamo v mleku raztepen rumenjak.

Mesna omaka:

1 žlica masti, 1 glava čebule, 20 dkg mesa, 1 žlica moke, pol žlice paradiznikove murge, sol, poper, gorčica, muškati oreh.

Na masti prepražimo čebulo, dodamo zmleto meso; ko se nekoliko prepraži, potresemo z moko, razmešamo dodamo paradiznikovo murgu, zalijemo s kostno juho ali zelenjavno, solimo, dodamo dišave in nazadnje še gorčico.

Zdrobovi cmoki:

Pol litra mleka, 18 dkg pšeničnega zdroba, 2 jajci, 3 dkg masti, pol čebule, 2 žlici naribanega sira, zelen peterilj, slan krop; 3 dkg masla, 3 dkg drobtin.

V vrelo mleko zakuhamo zdrob. Ohlajenemu primešamo jajca, na masti prepražimo čebulo in zelen peterilj, dodamo tudi nariban sir. Z mikro roko oblikujemo cmoke, katere zakuhamo v slan krop. Vre naj 5 minut. Kuhane in odcejene zabelimo s prepraženimi drobtinami.

Pudingov narastek s skuto:

2 rumenjaka, 12 dkg sladkorja, 12 dkg skute, sneg, 2 beljakov, 4 dkg rozin, 1 žlica drobtin, 1 zavitek vaniljovega pudinga.

Rumenjake s sladkorjem penasto umešamo, dodamo pretlačeno skuto in limonino lupinico. Primešamo trd sneg rozine, pudingov prašek in drobtine. Napolnimo v namazan model za narastke, spečemo; takoj serviramo.

Deset zlatih nasvetov prijateljem cvetja

Za cvetje nam ni potrebna le dobra roka, treba nam je tudi zlatih nasvetov. Naj vam jih navedemo nekaj iz beležnice znanega strokovnjaka:

1. Rastline so živa bitja, ugodi njihovim željam in veselil se jih boš.
2. Tvoj vrh naj bo na svetlem, veselem prostoru, le tako bo uspeval.
3. Svetlobo in zrak, zdravo zemljo in pravilno nego — vse to zahteva rastlina, če hočeš, da uspeva.
4. Opazuj, če prija rastlini močno sonce ali pa le rahla senca.
5. Rastlina zahteva določeno temperaturo, ugodi forej njenim zahtevam, posebno v zimskem času.
6. Zalivaj le, če rastlina vlago potrebuje; nikoli, če imaš samo slučajno čas, ali če te k temu priganja ura. Skrbi za vlago ozračja. V suhem, toplem zraku ovlaži njene liste s postano vodo.
7. Svoje rastline hrani pravilno: gnoj jih, osvežuj jih in zemlja naj bo redilna.
8. Varuj jih pred prahom in škodljivci.
9. Rastline so kot ljudje: če lahko svobodno rastejo in imajo dovolj prostora, odkrijejo vso svojo lepoto in sijaj.
10. Še zadnji nasvet: raje manj rastlin, katerim pa nudi več pozornosti. Ponosen boš na njihovo lepoto.

smo eno, vas in nas so izžemali isti kapitalisti, radi bi spet dobro živeli na naš račun. Salut, Jean Pin!

Pri Minjozu se je sestajal ožji štab. Cutil sem, da se je tudi za francoske delavce približal veliki čas. Pomagam francoskim tovarišem v tem odločilnem boju, potem odidem domov, kjer je zmaga že dobljena, kjer je treba samo krepko zgrabiti za delo.

„Tako se bojim,“ mi je dejala mati že takoj prve dni stavke. „Pripravimo se rajši za odhod. Takoj s prvim vlakom pojdemo.“

„Prvi vlak ne bo šel pred božičem. Strpite še teh nekaj tednov! Velike stvari so pred nami.“

Tilka pa je oživela.

„Še jaz bi šla na ulico, še jaz bi vpila in kričala!“

V dveh spopadih s policisti in žandarji je bilo ranjenih več rudarjev, kakih dvajset pa so ulovili in zaprli.

„Zasedli bomo šahte, zasedli železniško postajo in onemogočili promet! Vsako delo mora prenehati!“

To je bila zadnja parola.

V naskoku smo zasedli vse šahte, razen šahta številka šest, tistega, kjer sem jaz delal.

„Danes bomo zasedli še šesti šaht, tvoj šaht!“ mi je dejal Minjoz, ko je tistega dne prišel še navsezgodaj pome. „Najprej šesti šaht, potem železniško postajo in pošto!“

„Tako je!“ sem pritrdil in se začel naglo oblačiti.

„Že veš najnovejše?“ je medtem pripovedoval Minjoz, „Marseille je naš, Bayou tudi, v treh mestih na jugu je že generalna stavka. Mens ne sme zaostajati. Kot smo izvedeli, se bližajo mestu policijske okrepiteve, vendar ne bomo popustili.“

Preden sem odšel, je prišla gor v kuhinjo mati.

„Ali ne bi ostal doma?“ me je zaprosila.

„Odprla se ti bo rana...“

„Če ne bi bilo stavke, bi moral v jamo, na ših. Tudi to je ših, pravi, delavski ših.“

„Bojim se,“ je zavzdihnila mati, ko je videla, da je vse zaman, „bojim se, da se ne bi spet skazilo.“

„Nič se ne bo skazilo,“ sem zaklical z glasom, ki se še meni ni zdel naraven, „vse gre po načrtu.“

Pokimal sem materi in stopil k Tilki ter jo objel in poljubil, kot vsako jutro, preden sem odšel na ših. Tilka se me je tesno oklenila. Vem, rada me je imela. Tudi jaz njo. Lepo nama je bilo, še lepše bo doma. Ne bo tega dirandaja, jaz bom odhajal dol v Podlog, mati in Tilka bosta gospodinjili na Strmcu. Ob večerih se bomo pogovarjali o tem, kar se je zgodilo čez dan, in o tem, kako je bilo in bo tedaj na Francoskem. Francija me bo še vedno zanimala. Kako tudi ne? Več kakor dvajset let, in kakšnih let, sem preživel na Francoskem. Ko bo meni zmanjkalo novic, bo Tilka povedala kaj

iz partizanov in iz tistih časov, ko je žive-la v južni Italiji in doma v Gorici. Tudi mati bo povedala to in ono, kako kaže krompir, kako bo s sadjem, kako je bilo v tistih, zanj go davnih časih, ko je morala zapustiti Strmec, ko je v tujem Merlewaldu začela razvažati premog, ko je oče bolj in bolj slabel, ko... Eh, dovolj snovi za pogovore pozno v noč! Otroci bodo medtem zadremali; za zdaj seveda samo Jurček in Rožica, pozneje še kateri. Ali ni rekla Tilka, da...

„Je res?“ sem tiho vprašal.

„Povedala sem ti,“ je šepnila Tilka.

„Kdaj bo?“

„Ko bodo zrele češnje za hišo na Strmcu.“

Mati je slišala samo zadnji stavek, a takoj je vedela, za kaj gre. Zasijalo ji je v očeh.

„Ali je hudo ožgana?“ je vprašala.

Nisem takoj uganil, kaj hoče vedeti.

„Mislim na češnjo.“

„Tista velika veja, ki je molela na streho, je bila tako ožgana, da se je posušila,“ sem odgovoril, „zato sem jo odžagal...“

„Tista, na kateri je oče napravil zibelko najprej tebi, potem Štefki in bi jo bil še Pepčku, da ni šel prej v svet?“

„Tista, tista,“ sem pritrdil, se Tilki pomenljivo nasmehnil in naglo odšel za Minjozom, ki je bil že sredi stopnic.

Na dvorišču sem se ustavil. Ozrl sem se naokoli. Nikjer ni bilo nikogar. Seveda, bi-

lo je še zelo zgodaj in delo v rudnikih je vendar počivalo. Pogledal sem še v nebo.

„Lep dan bo,“ sem rekel.

„Pojdivat!“ je zaklical Minjoz in me potegnil za seboj, ker se nisem takoj zganil. Poslovili so se od njega: Srečno, rudar Marko!

Pozno popoldne so ga prinesli, Minjoz, Jaš in še dva rudarja. Položili so ga v kuhinji na posteljo, ker je Kresnička v zadnjem trenutku zaprla vrata v sobo.

„Jezus, kaj se je zgodilo?“ je zavrisnila.

„Ne sem, ne sem!“ Tilka...“

Ko mu je Minjoz položil pod glavo še blazino, ki jo je Kresnička prinesla iz svoje sobe, je odprl oči. Okoli njega je bila rdečkasta svetloba.

Sonce zahaja...

To je bilo prvo, kar mu je prišlo v zavest. Že zahaja? Na sivih, zapuščenih vrtovih in vlažnih cestah je še nekaj sonca, a piramide so črne, največja in najbolj črna je tista, za katero zahaja sonce...

Minjoz, Jaš in vidva, po imenu neznana rudarja, hvala, da ste me prinesli. Drugega ne morete napraviti več zame. Zdravnik? Minjoz, kaj mi hoče zdravnik? Pokliči rajši mater, Tilko, Jurčekal Čuješ...

Kresnička je položila moko brisačo na Markovo glavo, ki je bila vsa posinela od udarcev.

„Zverinel!“

(Nadaljevanje sledi)

GUY CLAIRMONT:

KARIERA

Ksaver je bil mlad mož okoli dvajsetih let, ki si je vtepel v glavo, da mora postati novinar. Cumur je njegova odlična družina, ki je že nad dve sto let dajala državi najboljše uradnike, odločno nasprotovale.

Nesrečni Ksaver je pošiljal prispevke na vsa uredništva v državi, da bi na ta način — s poštino tudi za plačane odgovore — reševal deficite poštne službe. Kar je našemu Ksaverju šlo kar lepo od rok.

Manj so bili s temi in takimi prizadevanji zadovoljni člani spoštovane družine, dokler ga ni neki stric povabil k sebi in mu pojasnil, da tega „ciganskega življenja“ ne bo mogel več trpeti. Na družinskem posvetu so se odločili, da mu bodo preskrbeli dostojno zaposlitev. In sicer so mu pripravili mesto sekretarja konservativne stranke, ki ji je od nekdaj pripadala celotna družina.

Ksaver se je tega mesta na vse kriplje branil, saj je bil popolnoma nepolitičen človek, ki ni ločil levece od desnice in so ga že od nekdaj privlačile lepe umetnosti. Ker pa so mu zagrozili z odvzemom dediščine in ker je njegova očarljiva žena Olly menila, da bi dva človeka komaj mogla dlje časa živeti od odklonjenih rokopisov, se je s težkim srcem odločil sprejeti mesto strankinega sekretarja.

V tej službi ni Ksaver seveda prav nič delal, zaradi česar so bili z njim navdse zadovoljni. Prizadevni in iznajdljivi ljudje namreč niso bili zaželeni. In nekemu poslancu je bila njegova ravnodušnost do najtežjih problemov tako všeč, da je predlagal zvišanje njegovih prejemkov.

Nekega dne se je zgodilo nekaj, kar je Ksaverja spravilo v nemajhno zadrego in prepadenost. Strankin šef ga je namreč poklical k sebi in mu sporočil:

„Mladi mož, odločil sem se, da vas bom postavil pri prihodnjih volitvah na kandidatno listo.“

Ksaver je prebledel in se je skušal braniti. „Toda Eksclenca, jaz sem vse prej kot sposoben za poslanca...“

Strankin šef ga je pomiril s preudarnim nasmehom:

„Brez strahu, mladi mož, prav nobenih možnosti ni, da bi vas izvolili. Na naši skrbno izbrani paleti kandidatne liste nam manjka le še kak novinar. Zato smo vas dali na listo. Prej pa bo šla kamela skozi šivankino uho, kot vi skozi vrata palače Bourbon.“

Ksaver je uvidel, da je proti volji šefa vsako upiranje zaman. Dalje je tudi sam spoznal blagoslove zanesljivih mesečnih prejemkov. Zato je privolil v svojo brezupno kandidaturo.

Toda — kamela je šla skozi šivankino uho, ali z drugimi besedami: Ksaver je bil izvoljen za poslanca! To je bil eden od tistih zagonečnih potresov, ki se včasih dogodijo tudi v politiki. Kratko — Ksaver se je dan po volitvah prebudil kot poslanec. Z vso nagli-

CLAUS BRANDT:

Družinsko življenje

Tri stvari je treba vedeti: Zapotočje je majhno gnezdo z eno samo gostilno.

„Ali imate še kakšno sobo prosto?“
„Zal ne, gospod, vse je zasedeno. Samo...“
„? ? ?“

...samo v veliki sobi na južni strani, kjer sta dve postelji, je le ena zasedena. Toda tam spi neka dama...“

Po krajšem pogajanju dama privoli. Peter se je v temi slekel. Komaj si je potegnili odejo čez glavo, zasliši glas: „Gospod, ali bi hoteli biti tako prijazni in mi dati kozarec vode.“

Peter je besen. Vendar tega ne pokaže. Nalije iz steklenice poln kozarec vode in ga ponudi postelji na drugi strani. Potem se zopet obrne. Po desetih minutah se oglasi zopet nežni damski glas: „Gospod, ali bi mi hoteli morda prinesiti še nekaj vode, moj kozarec je prazen. Resnično vam bom hvaležna, prav zares...“

Tedaj Peter globoko zajame sapo: „Draga gospodična, ko že tako skupaj spiva — ali ne bi bilo boljše, če bi se kar tikala. Moje ime je Peter.“

„In jaz sem Eva, ti...“
„In zdaj, Eva, kako ti naj povem... Ko se vendar že tikava... Ali bi ne bila tako... kot mož in žena?“

„Oh, da, rada Peter!“
„Tako — potem pa si kar sama prinesi vodo!“

Pet minut kasneje je Peter že trdno in sladko spal.

co se je oblekel in zdirjal k strankinemu šefu, ki naj uniči njegovo izvolitev.

„Kajti“, tako je dokazoval Ksaver, „poslanec, ki v vsej mandatni dobi niti enkrat ne odpre ust, je več ko blamaža.“

Nakar je izkušeni parlamentarec odvrnil: „Napak, mladi mož. Če v vsej svoji mandatni dobi ne boste odprli ust, vas bodo imeli za globokoumnega in preudarnega politika, ki zna molčati tam, kjer se drugi s svojo gostobesednostjo samo osmešijo. Kajti politiki, ki vselej in ob vsaki priložnosti govorijo, razkrivajo svoje pomanjkljivosti.“

Tako je Ksaver molčal v poslanski zbornici z naravnost zagrizeno energijo. To mu tudi ni bilo tako težko, saj o stvareh, ki so bila tu na dnevnem redu, ni imel pojma in ga tudi najmanj niso zanimala.

Izhajal je v Parizu dnevnik, ki se je za svojo ogromno naklado imel zahvaliti dejstvu, da ni nikdar molčal. In v tem dnevniku so se kot strela z jasnega pojavili precej krepki napadi na poslance in sekretarja Ksaverja. Bleščeče pisani napadi so bili podpisani s „PHALANX“ in so dvignili mnogo prahu.

Nihče ni vedel, kdo se skriva za tem psevdonimom. Držalo je le to, da je anonimni avtor vedel mnogo, da vse o Ksaverju. Razkrinkal je njegove družinske zveze, način, kako je postal sekretar stranke in kako je bilo z njegovo kandidaturo. Posebno ostro je napadel Ksaverja zato, ker je vlekel poslanske dnevnice, ne da bi zato le s prstom migljal in da je bila to pravzaprav le kandidatura iz zadrege njegove stranke.

„Naše ljudsko predstavništvo še zdaleč ni

J. H. RÖSLER:

Zadnji poizkus

Pred šefom oddaje televizijskih reklam je stal vznemirjen mož.

— Zakaj tega nočete sprejeti?

— Saj vas ne odbijam. Prosim vas samo za pojasnilo, kako boste uporabili t. dve minuti na televiziji. Ali nameravate pokazati v besedi in sliki kakšno novo sredstvo za pranje perila?

— Ne, nobenega pralnega sredstva, temveč samo kandidatinje za možitev.

Šef oddaje ga je začudeno pogledal.

— To je pa več kot nenavadno, — je dejal.

— Zakaj? Lepo se bo prileglo vašemu sporedu. V televizijskih reklamah vedno kažete stvari, ki olajšajo človeku življenje in mu napravijo dom prijetnejši. V prijeten dom pa sodi v prvi vrsti žena. Kdaj imajo možje, ki so čez glavo zaposleni, čas, da si poiščejo ženo? Da tečejo za njo, da jo povabijo na skodelico kave, polem pa s težavo raziskujejo njene lastnosti in značaj? Pri meni dobijo vse servirano: vidijo žensko, slišijo njen glas, izvedo vse... Mar to ni imenitna ideja? Kolumbovo jajce... Šef oddaje ga je neodločeno gledal.

— Saj ne vem... — je dejal.

— To sem predvideval. Prinesel sem film kar s seboj. Ali vam ga smem pokazati?

Na televizijskem zaslonu se je prikazala ženska. Bila je srednjih let in bilo ji je videti, da je pravkar prišla od frizerja. Očividno je bila stranka nekega obrtnika, ki izdeluje dobre steznike. Gledala je ljubeznivo in rekla:

„Ali ne bi mogla zdaj sedeti skupaj pred televizorjem in se držati za roke? Ali si lahko zamislite, kako prijetno bi se počutili? Prinesla bi vam copate, napolnila bi vam pipo, servirala bi vam pivo... Takšna sem, kakršno me vidite tukaj — čez štiri tedne bi lahko bila mož in žena. Znano je, da šele zakon napravi iz stanovanja domače ognjišče. Sem dobro ohranjena žena štiri-desetih let, veselega značaja, varčna, dobra gospodinja, nežna... Bila bi dobra in zvesta soproga najraje upokojujencu ali starejšemu državnemu uradniku...“

Na zaslonu se je pojavila druga ženska, tako visoka, da bi delala čast vsakemu spomeniku. Nosila je velik bel kuhinjski predpasnik. V roki je držala skledo in ja mesila testo.

„Ali radi dobro jeste?“ je vprašala in nadaljevala: „Pri meni vam ne bo nič manjkalo. Znam kuhati, prati, likati, šivati, krpati... Sem poslušna in blaga gospodinja, kakršno si vsi možje želijo. Zakaj hodite

zato tu, da bi omogočalo zajedavcem preko njih zvez brezskrbno življenje na račun davkoplačevalcev,“ je zapisal Phalanx nekoč na višku svojih napadov.

Stranka je zahtevala od Ksaverja, da javno pobije očitke, da je konjunkturist in lovec na položaje. Ksaver je seveda zavračal vsa takšna prizadevanja z utemeljitvijo, da mu je pod častjo bosti se s takim zaplotniškim pisunom, kakor je ta novinar. Stranka naj stori, kakor ji je drago, on sam pa bo proti vsem takim drobnjarskim napadom obdržal svoj stari ton — molččnost.

Ko so se nato članki v dnevniku vedno bolj množili in postajali vedno ostrejši, je vprašala gospa Olly svojega moža:

„Ali res ne veš, kdo se skriva za tem uma-zancem Phalanxom?“

„Seveda vem, še celo dobro ga poznam.“

„Kdo je za božjo voljo?“

Tedaj se je Ksaver priklonil svoji ženi in rekel:

„Jaz, jaz sam sem Phalanx!“
Olly je ostrmela:

„Kaj, ti samega sebe napadaš na tak prostaški način? Oprosti, ampak to se mi ne zdi normalno.“

„Pa še kako je normalno,“ je odvrnil odlično razpoloženi soprog. „S tem hočem doseči dvoje. Prvič — znebiti se tega nezastuženega mandata na večno molčanje obsojenega poslanca. In drugič — opozoriti javnost na svoje novinarske sposobnosti. Izdajatelj lista sicer prav nič ne ve, kdo mu pošilja te prispevke proti meni. Izjavil pa je: „Tako, ko se pokaže Phalanx iz svoje anonimnosti, ga bom namestil z bajno plačo. Prav takega člove-

po svetu z zamazano kravato, z raztrganimi nogavicami in v obleki z manjkajočimi gumbi? Samo oženjen človek lahko spozna vse težave samskega življenja, šele on ima prave izkušnje... Stara sem osem-inštirideset let, visoka sem 167 centimetrov, ločena ne po lastni krivdi, vitka, črnolaska, mladostna. Zanimiva sem, premožna in ljubim pesem. Moja strast so lončki s cvetjem na balkonu. Hrepenim po možu, ki ima notranje kvalitete...“

Tretja ženska je bila nekaj mlajša ali pa je bila samo tako videfi. Imela je negovane lose, mladostno in napeto kožo, bleščeče bele zobe. Pričela je z vzdihom:

„Ljubili in biti ljubljen! Kateri temperamentni gospod srednjih let z zagotovljeno eksistenco, po možnosti v industriji, hrepeni po tem tako kot jaz? Ohranila sem vse ideale in bi se omožila z gospodom trdnega značaja, ki lahko zagotovi ženi solidno in mirno življenje. Nikoli mu ne bo žal. Vedno mu bom lepšala dni in bom njegova razumna sopolnica...“

Film se je končal. Šef oddaje je rekel:

— Prav lepo in dobro. Ideja ni slaba. Samo — ali se vam to izplača?

— Materialno ne, — je odgovoril tujec, — to vem tudi sam. Ampak od tega pričakujem drugačne koristi.

— Kakšne?

— Te tri dame, ki se želijo omožiti, so moje sestre in stanujejo pri meni. Grenijo mi življenje in če bi mi uspelo, da vse tri omožim, bi se na novo rodil. To je moj zadnji poizkus...“

ka potrebujemo v našem uredništvu. — Tako, jutri bom torej nastopil novo službo v redakciji lista, ki sem mu izčrpal ves material o poslancu Ksaverju.“

Prav, ko je Ksaver vse to razložil svoji Olly, je vstopila petčlanska delegacija njegove stranke. Najčastitljivejši član te častitljive delegacije je ognjevitog nagovoril Ksaverja: „Dragi, spoštovani kolega! Mi vsi smo ogorčene priče nizkih očitkov, ki jih meče na vas neki revolver-novinar. Prišli smo sem, da vam sporočimo, kaj smo sklenili na zadnji seji vodstva stranke. Že zaradi prestiža samega pa tudi zato, da bi vam dokazali svojo strankino solidarnost, ne bomo dopustili, da bi propadli. Nasprotno! Odločili smo se, da damo Phalanxu tak odgovor, ki mu gre!“ Tu je postal govornikov glas slovesno tresoč: „Spoštovani kolega! Opozicijskim strankam bi bilo sila všeč, če bi mogli zopet izzvati vladno krizo. Naš šef pravkar sestavlja novo vlado. Da bi dokazal „škandalskemu“ ti-

DOMISLICE

Marka Twaina

Človek je edino bitje, ki more zardefi — in edino, ki mu je zardevanje tudi potrebno.

Maksima je minimum besed in maksimum pomena.

Znati živeti, pomeni, znati prikriti, kako zelo ceniš sebe in kako malo druge.

Nesrečo je prav lahko prenesti — tujo namreč.

Civilizacija je nenehno kopičenje nepotrebnih nujnosti.

Človek ima eno samo učinkovito orožje: smeh.

Že velikokrat sem slišal kaj laskavega o sebi, in vselej sem bil v zadregi, ker se mi je zdelo, da je hvala dosti preskromna.

Žal mi je vsakogar, ki ima pre malo domišljije, da bi napisal eno in isto besedo enkrat tako, enkrat drugače.

Živi tako, da bo ob tvoji smrti žaloval celo mizar, ki ti bo delal krsto.

sku, da se mu ne damo strahovati, vam nudi mesto ministra za trgovino v novi vladi.“

Ksaver se je stežka držal, da ni pogledal svoje Olly, sicer bi oba bušnila v krohot. Olly, ki je znala ceniti z visoko pokojnino združene ministrske stolčke, je dala pristanek v imenu svojega moža.

Naslednjega dne je bil Ksaver minister za trgovino.

Phalanx je priobčil samo še čisto drobno notico, v kateri se ministru Ksaverju opravičuje zaradi neupravičenih napadov. Priznal je, da so bile njegove informacije vseskozi napačne.

Ksaver se je obdržal v različnih kabinetih dlje kot ostali ministri. To pa zato, ker je strogo pazil na to, da ni ničesar napravil po lastni iniciativi in si zato ni nakopal nikakih sovražnikov iz katerega koli tabora. Tako je vodil vse resore od trgovine do zdravstva in finance.

V eno izmed zadnjih vlad pa seveda ni bil sprejet, kajti med tem časom si je namreč vendarle nabral nekaj strokovnega znanja!

Misli o poklicih

SO DOBRI IN SLABI poklici: dobri so tisti, ki jih opravljajo ljudje, ki so kakor zanje rojeni, slabi so tisti, ki jih opravljajo brez volje.

KAKOR V VSEM NA SVETU, je tudi v poklicih neka hierarhija. Vrednotijo se po uslugah, ki jih poklic daje družbi.

NIČ NI BOLJ ZOPRNEGA, kakor poslušati, kako nekdo vsak dan preklinja svoj poklic, in nič bolj prijetnega, kakor uživati radost poklicnega dela, v katerem se počutiš kakor v toplem domu, ki je bil zate narejen.

PRAVILNO ZAPOSLEN človek se hitro vzpenja od ničevosti popolnega neznanja in nespretnosti preko številnih stopnic priučnosti in privajenosti do mojstrstva v svoji stroki.

KDOR NEPRESTANO menja delo, kopiči napako na napako. Napačna izbira poklica — vmes pa krajše ali daljše dobe brezdelja — polni marsikatero žalostno pot od zibelke do groba.

NOBENEGA POKLICA NI, ki bi bil nizek, nečasten ali, ki bi se ga bilo treba sramovati, treba ga je le dobro in pošteno opravljati.

Josef Friedrich Perkonig

Dichter der Verständigung unter den Völkern

(Fortsetzung aus der letzten Nummer)

Doch vorher, als die schwarzgelbe Monarchie zerfiel, geriet Perkonig mit seiner Familie in den Wirbel der Kämpfe um Kärnten. Er „hat durch Krieg seine ersten literarischen Anregungen empfangen,“ stellt der Wiener Literaturhistoriker J. Nadler fest (Literaturgeschichte Österreichs, S. 492—3).

Als Kulturreferent der Kärntner Landesregierung, als Journalist, als Leiter der Abteilung IV des „Kärntner Heimatdienstes“, der die Aufgabe hatte, für Propagandamaterial zu sorgen, als Autor des propagandistischen Dramas „Heimsuchung“ (anlässlich der Aufführung und in scharfer Kritik erwähnt der „Koroški Slovenec“ vom 28. Okt. 1925, dass sogar das „Kärntner Tagblatt“ zugegeben habe, wie das Drama weder am Platze war noch die Zuschauer zufriedengestellt hätte) hat sich der Dichter derart weit von jener Welt entfernt, aus welcher er Anregungen für seine schöpferische Arbeit empfing, von den Menschen — aus ihrem Volksschaffen wählte er Namen, Bräuche, Metaphern und anderes — von der Wirklichkeit des Lebens, der Geschichte und der schriftstellerischen Wirklichkeit, dass er uns hätte er nicht aus diesem verzauberten Kreis herausgefunden, wohl niemals zur vorliegenden Begegnung mit ihm hätte veran-

folg und des Dichters fragmentärer Auffassung unseres Volkselementes im allgemeinen und seines Unverständnisses für die slowenische nationale Frage im besonderen sowie des damit verbundenen Mangels an künstlerischer Überzeugungskraft in diesem Roman, ist doch dieser letzte Zusammenprall Perkonigs mit dem schicksalhaften Thema und Motiv zumindest ein Zeugnis dafür, dass der Stoff häufig seinen Former zu überwältigen vermag.

Bezüglich der anfänglichen Werke¹⁾ des Schriftstellers wäre noch zu erwähnen, dass es sich vor allem um Novellistik handelt, mit Spitzenleistungen in der Sammlung „Liebe, Leid und Tod“ (1924), wo des Dichters Ausdruck bereits ausgeprägt und plastisch ist. In der Novelle „Gregor Rausch“ entwirft er schon ein ausgezeichnetes Bild eines Landstreichers, den beiden Skizzen „Baraba“ und „Tadej pl. Spobijan“ von Prežihov ähnlich, auch die Zeit ist dieselbe, die Zeit in den Jahren zwischen 1909 bis 1925, und der Raum, in dem beide Dichter solchen Menschen begegnen konnten, ist bei beiden — Kärnten.

Den folgenden, reiferen Zeitabschnitt in des Dichters Schaffen erschliesst uns sein bäuerlicher Zyklus mit einer Reihe von Novellen in der Sammlung „Dorf am Acker“ sowie die Romane „Honigraub“, „Ev und Christof“, „Der Schinderhannes zieht übers Gebirg“ (Novelle), in denen der Schriftsteller das Leben Kärntnerischer bäuerlicher Menschen schildert.

Ganz eigenartig aber erscheint uns der Dichter noch mit einer ganzen Reihe kurzer Essays, landschaftlicher, ethnographischer, trotzdem jedoch lyrischer Aufzeichnungen und als Schriftleiter ähnlicher Essay-Sammlungen, denen er noch Essais aus anderen österreichischen Ländern zugesellte.

Perkonigs Tätigkeit war vielseitig, er sammelte Motive auch anlässlich seiner Urlaubsaufenthalte am Adriatischen Meer (der Roman Lopud, Insel der Helden, die Novelle Die Fischer). Die Verbundenheit mit seinem Geburtsort am Fusse der Karawanken sowie die Scheu vor dem Trubel der Zivilisation aber wiesen ihm den Weg zur Behandlung eines Motivs mit Ideen Rousseaus (die Romane Auf dem Berge leben und Bergesege²⁾).

(Fortsetzung in der nächsten Nummer)

RICHTIGSTELLUNG

In der letzten Fortsetzung des Essays über J. F. Perkonig ist uns leider ein unangenehmer Fehler unterlaufen, den wir hier richtigstellen. Im ersten Absatz in der 13. Zeile muss es anstatt „der recht zufälliger...“ richtig „der nicht zufälliger...“ heissen. — Die Redaktion.

lassen können. „Naturgemäss überwiegt in jener Zeit der Chronist und Propagandist den Dichter,“ schreibt E. Nussbaumer in seinem Werk Geistiges Kärnten, S. 472.

Diesen Abschnitt seines Lebens und seines Werkes, charakterisiert durch die Pseudochronik in Form des Romanes „Heimat in Not“, hat bereits unsere Publizistik wie auch die Presse der Kärntner Slowenen (Koroški Slovenec in den Jahrgängen 1925, 1927, 1930, 1932) abgelehnt.

Diesen Teil seines eigenen Werkes hat J. F. Perkonig, was sehr wichtig ist, in seinem reifen dichterischen Ausdruck und schliesslich mit seiner Aussage im Essay noch besonders selbst überwunden, und was noch bedeutender ist, er hat seine Worte in seinem letzten Lebensabschnitt auch durch Taten bestätigt.

Über den Roman „Heimat in Not“ aber äusserte er sich noch insbesondere nach dem zweiten Weltkrieg. In einer Unterredung mit dem Oberlehrer Aichholzer sagte er, wenn es ihm um eine Tat leid täte, dann würde er wünschen, dieses Buch nicht geschrieben zu haben. (F. Aichholzers Erklärung dem Verfasser dieser Zeilen, Dezember 1959.)

Bereits in seinem Roman „Mensch wie du und ich“, für den er 1932 den österreichischen Staatspreis erhielt, verliess er den Rahmen, den er seinerzeit deklarativ abzurufen versuchte. In den Schicksalen und gegenseitigen Beziehungen zwischen russischen Kriegsgefangenen und ihren österreichischen Wächtern versuchte er die Absurdität des Krieges aufzudecken. Aber auch die Kärntner Kämpfe griff er wieder auf und wünschte mit dem Roman „Patrioten“ die Waage in ein gerechteres Gleichgewicht zu bringen. Abgesehen vom Misser-

1) 1911 Sonntagskinder, 1913 Tagebuch des Lehrers Blum, 1916 Johannes, der Narr und König, 1918 Die stillen Königreiche, 1919 Maria am Rain, 1920 Trio in Toskana, Heimsuchung (Drama), 1921 Heimat in Not, 1922 Das Volk steht auf, 1923 Komödie, 1924 Liebe, Leid und Tod, 1925 Kärnten (Essays), Schubert, Hendl und der Birnbaum, Siebenruh, Der Gustaspieler.

2) Landschaftlich und geographisch hat dieser Roman seine Wurzeln in der Alpenwelt der Karawankenhänge mit dem Dorf Zell als Mittelpunkt (laut Mitteilung des Dichters dem Schreiber dieser Zeilen). Seine Verbundenheit mit der Landschaft, in der Slowenen leben, veranlasste uns zu der Bemerkung über die literartheoretischen Elemente des Werkes. Es wurde schon erwähnt, dass vor Perkonig der bekannte österreichische Schriftsteller, Publizist und Vermittler europäischer literarischer Strömungen — für die eigene Heimat — Hermann Bahr war. Auf diese, „auf mein Vaterland, a l'arbre dont je suis une des feuilles“ wurde er vom Franzosen Maurice Barres, der selbst auch den Roman Les Deracines schrieb, aufmerksam gemacht. Bahr gab in der Zeitschrift Die Zeit auch den Anstoss zur Enquete über das geistige Leben der Provinz, wo seine damalige Ausrichtung Echo gefunden hat (Peter Rogger), während sich Wien für die sogenannte Heimatdichtung nicht erwärmen konnte (H. Kindermann: H. Bahr; Grosse Österreicher, Wien, 1957, S. 141, 143).

Interessant ist es, dass auch das Motiv im Roman „Bergesege“ das Problem des entwurzelten Städters behandelt, der in der Abgeschlossenheit der Karawankenberge seine Gesundheit sucht. Als charakteristisch im Werk wäre noch zu erwähnen, dass der Dichter die slowenische Umwelt durch Darstellung der Höhenfeuerentflammung am Vorabend des Cyrill und Method in Kärnten und nach dadurch schildert, dass er gleich zwei Varianten der Volksage vom Kralj Matjaz (König Matthias) miteinander und verwendet. Der Roman erreichte in seiner Gesamtauflage (1928—1956) 258.000 Exemplare im Verlag P. Zsolnay.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjinski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Ponedeljek, 4. 7.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Slovenski samospjev od začetka do danes. (4.) — Katero starost dosežejo živali. — 17.55 Pomenek z ženami.

Torek, 5. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Pod domačo lipo...

Sreda, 6. 7.: 14.00 Poročila, objave. Domači vrt. — Kar želite, zaigramo.

Cetrek, 7. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Moderne popevke.

Petek, 8. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Kogar zanima.

Sobota, 9. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.15 Brž skrbni, nadloge v kraj...

Nedelja, 10. 7.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Sobota, 2. julij:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Sini pisani svet — 14.00 Pozdrav nate — 15.20 Za filateliste — 15.30 Koroški mesne slike: Breže — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Za delovno ženo — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.15 „Dantonova smrt“, opera.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 9.00 Avstrija pozdravlja svoje goste — 9.20 Ti in žival — 11.00 Ljudske viže — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Pet minut agrarne politike — 14.15 Godba na pihala — 14.40 Tehnični razgled — 19.15 Oddaja vicekanclerja — 20.00 Dobro zabavo.

Nedelja, 3. julij:

I. program: 6.50 Naš domači vrt — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Jutranja melodija — 11.00 Dopoldanska oddaja — 13.00 Operni koncert — 13.45 Lovska ura — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Otroški oder — 19.00 Sport — 20.10 „Kdo je storilec“, kriminalna uganke.

II. program: 6.10 Vesele melodije — 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Operni koncert — 10.25 Ljudska glasba — 13.15 Za avtomobiliste — 18.00 Pestro nedeljsko popoldne — 18.30 Mladinska oddaja — 19.10 Popevke — 20.00 Mala večerna glasba — 21.00 Vrača železo.

Ponedeljek, 4. julij

I. program: 7.00 Pestra pomešana — 8.00 Operni koncert — 14.45 Posebej za Vas — 15.30 Knjižni kotiček — 15.45 Operetna glasba — 18.30 Mladinska oddaja — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 21.00 Dovolite: Frank Sinatra.

II. program: 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.30 Mladina naj poluje — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 17.55 Srce polno glasbe — 21.55 Sport.

Torek, 5. julij:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Domači kalendar — 8.45 Montevideo, milijonsko mesto ob La Plata — 14.30 Mladinski referat — 17.10 Orkester Deželnega gledališča — 17.55 En mesec deželne politike — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci! — 19.30 Odmev časa — 20.15 „Cecilija“, slušna igra.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Pomembni orkestri — 16.00 Ženska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Esperanto — 19.15 Mala melodija — 21.40 Vsaka stvar ima dve strani — 21.55 Sport.

Sreda, 6. julij:

I. program: 8.00 Da, to je moja melodija — 8.45 Iz ženskega sveta — 13.00 Pestro pomešano — 15.30 Kako je prišlo do usanovitve Celovca — 16.00 Popoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.05 Premislite, prosimo, sami — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski kompozisti — 16.00 Otroška ura — 16.30 Glasba za mlade zaljubljene ljudi — 17.10 Kulturne vesti — 19.15 Za prijatelja planin — 20.30 Započ z nami — 21.00 Vindobana, prekrasno mesto.

Cetrek, 7. julij:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Današnje platno — 8.45 Avstriji v lujini — 13.10 Mladina igra — 15.30 Koroški avtorji: Wilhelm Rudniggar — 15.45 Evropsko kulturno poslanstvo v svetu — 17.55 Kulturne vesti — 18.15 Oddaja zbornice kmetijskih delavcev — 18.30 Mladinska oddaja — 19.30 Odmev časa — 20.15 Lovska ura — 21.00 Zvenéča alpska dežela.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 14.15 Pomembni orkestri — 16.00 Ženska oddaja — 16.30 Zaljubljene gosli — 17.10 Kulturne vesti — 19.15 Mala melodija — 22.10 Pogled v svet.

Petek, 8. julij:

I. program: 6.25 Pestro pomešano — 8.00 Orkestralni koncert — 15.30 Kulturno zrcalo — 15.45 Zgodovinski romani — 17.10 Biseri iz starega Dunaja — 19.60 Dober večer, dragi poslušalci! — 19.30 Odmev časa — 20.15 Halo! Teenagerji! — 21.00 Orkestralni koncert.

II. program: 6.05 Mladi glas — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Mladina naj poluje — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.10 Kulturne vesti — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 20.00 Smela operacija — 21.55 Sport — 22.10 Pogled v svet.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Petek, 1. 7.: 14.30 Mednarodni teniški turnir — 19.30 Twin Forks je mirno mesto — 20.20 „Zaljubljen v krajico“.

Sobota, 2. 7.: 14.30 Mednarodni teniški turnir (zaključna igra) — 19.30 Tako živimo vse dni.

Nedelja, 3. 7.: 17.00 Za otroke — 17.30 Svet mladine — 20.05 „Glasba za milijone“ — 21.00 Mrtni se išče.

Ponedeljek, 4. 7.: 19.30 Čuda živalskega sveta — 20.20 Aktualni šport — 20.40 Jeklena mreža.

Torek, 5. 7.: 19.30 Za filateliste — 20.20 „Moja hči živi na Dunaju“, vesela igra.

Sreda, 6. 7.: 16.00 Tour de France — 17.00 Za otroke — 17.45 Za družino — 19.30 Pomočniki človeštva — 20.20 Jubilejni slavnostni teden 1960 — 20.50 Perry-Coma-Show“.

Cetrek, 7. 7.: 19.30 Union Pacific — 20.20 3. Evropski razgovori — 21.05 „Sanje mistra Borlona“.

Petek, 8. 7.: 19.30 Televizijska kuhinja — 20.20 Take sem se ta privadil, komedija.

Sobota, 9. 7.: 19.30 Kaj vidimo novega? — 20.20 „Modri Henrik“, vesela igra.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 2. julij:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Vesela godala — 8.20 Pionirski teden — 8.55 Partizanske pesmi — 11.30 Družina in dom — 12.00 Slovenske narodne — 12.25 Kmetijski nasveti — 13.30 Pesmi raznih narodov — 13.50 Od arje do arje — 14.35 Voščila — 16.00 Na platno smo videli — 16.40 Pod južnim soncem — 18.00 Poje zbor „France Prešeren“ iz Kranja — 18.45 Okno v svet — 20.00 Pesmi in plesi iz Bele Krajine.

Nedelja, 3. julij:

6.00 Jutranji pozdrav — 7.15 Godba na pihala — 8.46 Mladi pevci pojo — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.30 Glasba starega Dubrovnika — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.15 Voščila — 15.45 Od Griega do Čajkovega — 17.00 Šport in glasba — 20.05 Partizani pojo — 20.30 „Veš, poel, svoj dolg?“ (literarno-glasbena oddaja).

Ponedeljek, 4. julij

6.00 Dnevni borci v pozdrav — 7.15 Glasba iz jugoslovenskih filmov — 8.00 Mladi barci — 8.25 Jugoslovenski mladinski zbori — 9.20 Godba na pihala — 9.40 Pesmi o morju — 10.30 Za spomin na junaške dni — 13.30 Voščila — 15.30 Gosti iz Varšave — 18.00 Partizanski samospovi — 20.45 Koncert v Ravnah in Velanju — 22.15 Domači zabavni in plesni ansamblji.

Torek, 5. julij:

5.00 Dobro jutro — 8.30 Od polke do sambe — 10.10 „Sportniki izbirajo popevke“ — 11.30 Oddaja za otroke — 12.00 Domače pesmi (Fantje na vasi) — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Mehika v pesmi in plesu — 13.30 Naši pevci v prijubljenih operah — 14.10 Iz Medjimurja in Slavonije — 14.35 Voščila — 15.40 Iz dežele v deželo — 16.00 Iz domače književnosti — 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 18.50 Človek in zdravje — 20.00 Zbor Slovenske filharmonije.

Sreda, 6. julij:

5.00 Dobro jutro — 8.20 Počitniško polovanje — 11.30 Iz Mozartovih oper — 12.00 Trio Avgusta Stanka — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Otroci pozdravljajo — 13.30 Ljubljanski aktet — 15.40 Inkovske pesmi (poje Ymo Sumac) — 16.00 Novost na knjižni polici — 16.20 Koncert po željah — 18.00 Kulturna kronika — 18.45 Radijska univerza — 20.00 V svetu opernih melodij — 22.15 Plesna glasba iz vsega sveta.

Cetrek, 7. julij:

5.00 Dobro jutro — 8.25 Mladi pevci in gojenci glasbenih šol — 9.15 Europa express — 10.10 Melodije se vrstijo — 11.30 Oddaja za cicibane — 12.00 Z Beneškimi fanti v kraje pod Matajurjem — 12.15 Kmetijski na-

Hranilnica in posojilnica Št. Janž v Rožu, r. z. z n. j.

VABILO

na občni zbor, ki bo v nedeljo, dne 3. julija 1960, ob 9. uri dopoldne v Zadržnem domu v Št. Janžu v Rožu.

Dnevni red: 1. otvoritev in pozdrav; 2. izvolitev zapisnikarja in dveh overovalcev; 3. poročilo upravnega odbora; 4. poročilo nadzornega odbora; 5. odobritev računskega zaključka za leto 1959; 6. volitev nadzornega odbora; 7. slučajnosti.

Opomba: V slučaju nesklepčnosti se tek osem dni skliče z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki sklepa pri vsakem številu zastopanih članov.

K številni udeležbi vabi

odbor

sveti — 13.50 Vedri zvoki — 14.35 Voščila — 15.40 Čopinove poloneze — 16.00 Iz svetovne književnosti — 18.00 Iz starih oper — 18.30 Sport — 20.00 Cetrikov večer domačih pesmi in napavov.

Petek, 8. julij:

5.00 Dobro jutro — 8.20 Počitniško polovanje — 9.00 V uri okrog sveta — 10.10 Pesmi velikih mojstrov — 12.00 Dobra volja je najbolja — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Ritmi s sončnega juga — 13.30 Melodije po vašem okusu — 14.35 Iz Verdijevih oper — 16.20 Parada plošč — 18.00 Domače polke — 20.00 Otroške pesmi — 20.15 Tedenski zunanepolitni pregled — 20.30 Balet skozi stoletja — 21.15 O morju in pomorščakih.